

# Hip̄lu

## Olo Iyoswo loso A'amu Hip̄lu

### somne'no

### Mt̄i'mokumentohofoho.

## Olo Hungkuno S̄mo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s̄imentiso sohonta soswo mofonepo *teti-sefen* (37) nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo Hip̄lu loso t̄hwo mt̄i'mokumentisot̄keno. Iyoswo mt̄i'mokomayo sopo a'amu mt̄i'mokumentohofo sohwamne'no yofeso mamti'mokiyofoho. A'amu fiso hof̄koe hunoso olenoho. Poul mt̄i'mokumentisofoho. A'amu fiso hof̄koe huno olenoho. Mponopas, Apoulous, Luk, Mak̄ja sohwa mt̄i'mokumentohofofoho. I oso'no olo iyoswo loso'no huno ito'no'maho. O'o, t̄hwo mt̄i'mokumentisot̄keno. A'amu olo iyoswo hilo mt̄i'mokumentiso sohwo olo iyoswo hiloso a'amu Juta Jisas̄mo in̄ngkunyo somne'no mt̄i'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso nt̄ipo humentan̄ngkofit̄keno. Oso hiso'no nakwo huno monayofoho. Angopone yofeso majofoho. Olo iyoswo hwapingo mt̄i'mokiyoso olenoho. Oso a'amu Juta Jisas̄mo in̄ngkunyo sofe s̄imeho hi'ntnnnonohino somo tango ifawe sohonta yokumpohn'nyo lohofo'ne yokumpohn'nyo umokumonto mt̄i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo nakwo atofo lihwasi t̄ifi un̄ngkohwano.

*An̄ituye Hwomu sohwo hungkuno nejapmmenisofoho.*

<sup>1</sup> Hohonta s̄ikuno pi'n̄ingo somo An̄itu kako kakoe hungkuno neyakwosamo uȳmentisofoho. S̄ikuno fehohnjoso kako a'amu sohwamo uyahon̄ingki hof̄ko nal̄motofofaho. S̄ikuno nom'nemo An̄itu kakoe hungkuno ahwomomjo a'amu somo uyahon̄ingki nal̄mentisofoho.

<sup>2</sup> I nakwo a'amu olahontajo hn'n̄imo An̄itu kakoe hwomumo kako hungkuno uyahon̄ingki Jisas nal̄mentisofoho. Oso hwomu huhwo sohumo An̄itu ul̄mento, K̄ko hwaho'nji ahwomo'nji mt̄'mojo. Ose ulahon̄ingki Jisas kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayoso mt̄'mokumentisofoho. Oso mt̄'mokumentiso so'no An̄itu kako Jisas̄imo ul̄mento, K̄ko'nefaho ul̄mentisofoho.

<sup>3</sup> Nakwo An̄ituye Hwomu huhwo sohumo uhwonontani nakwo An̄itu ne sohwoe yokumpohn'nyo'nji An̄ituye yofe engo'nji uhwon̄wo'n̄ingkuhwonefaho. Kako An̄ituye yahino ne somo nakumo netihwayo'ne hwaho. Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo lonteso kako hwaho'nji a'amu'nji yo'mayo so'nji huli'mokumemokosyohumaho. Kako a'amufe wonyoso wae yaifo'ne hon̄ingkanoso imo'mentisofoho. Imof̄kwato lohofonto kako ahwomomo sonto kan̄ingkwohwo An̄ituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo somo mokosyohumaho.

*An̄ituye hwomu Jisas sohwo kako a'amu ahwomomjo somo hwofilo'nyo hwaho.*

<sup>4</sup> Oso yofe engo An̄itu kakoe hwomumo mul̄imentisoso a'amu ahwomomjo hopi'nonohino sofe yofemo yakolo'nnyo hweho. Yofe engo loso ole, An̄ituye Hwomufoho.

<sup>5</sup> Hwap̄ingoso ole, Olo hungkuno loso An̄itu hohonta a'amu ahwomomjo somo ul̄imentisotaho. O'o, kakoe hwomumnohini ole ul̄imento, Kiko nje Hwomu hwosoho.

Olohonta ngko j̄ije Mpohwo'nyoho.

Nom'ne honta ole l̄imento,  
Ngko kan̄ingkwohwo'ni humaleno.  
Kako nje hwomu hweho.

Oso hungkunoso Jisasimnohini ul̄imentisofoho.

<sup>6</sup> An̄itu kakoe Hwomu anga'nohino Jisas oshumo hwahopo uhwat̄imoto yonto An̄itu kako a'amu ahwomomjo somo ul̄imento,  
A'amu ahwomomjo soku sekwo nje hwomufe yofe foho'nomapmno.

Ose ul̄imentisofoho.

<sup>7</sup> An̄itu kakoe a'amu ahwomomjo somne'no ole nalohi,

Ngko nje a'amu ahwomomjo somo mt̄i'mokahon̄ingko nje syohomne'no hofiko emta'mingo ifofo'nji oso hopa iwo'n̄ingkohofofoho.

Ose nal̄imentisofoho.

<sup>8</sup> I An̄itu kakoe Hwomumo ole ul̄imento,  
Kiko An̄itu sohwosi, a'amu hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo ne'no mokosyohuman-titnne hwosoho.

J̄ije a'amufe hon̄ingkano nto'nohino mihwajontihnnne hwosoho.

Oso yahino nto'nohino m̄ihwajiyō somo a'amū hiso nuhwon̄ingkuji nto'nohinohō kilifitnnefōho.

<sup>9</sup> K̄iko yahino ito'nohino so'no kumo'n̄wo'n̄ingkohoho. Yahino wonyoso ngkilaho liwo'n̄ingkino hwosoho.

Oso'no ngko jīje An̄tu sohwo'ni ngko yofe engo mayo'ne kuhwosopo'mentohefōho.

Oso'no jīje s̄imeho wop̄ingo kumokuwo'n̄ingkoheso jīje a'amufe s̄imeho wop̄ingo somo yakolo'nnyofōho.

Ose ul̄mentisofōho.

<sup>10</sup> Nom'ne honta kakoe hwomumo ole ul̄mento,

Hwe Engo sohwosi, s̄imo'mo ne'mo k̄iko hwaho'nji ahwomo'nji jīje aho'nji mt̄'mokumentohino.

<sup>11</sup> Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefōho.

I k̄iko ose'ne'maho. O'o, k̄iko ne'no nohumanto-hotnne hwosoho.

Hwaho'nji ahwomo'nji hwap̄ife yofoho imo'n̄ingkiso oso hopa imo'nonefōho.

<sup>12</sup> A'amū sohwa hwap̄ife ku'mokasyont̄fi nom'ne songo iwo'n̄ingkohofō hopaso k̄iko hwaho'nji ahwomo'nji noku'mokasyohoji k̄iko nom'ne songo whoho'nahumonnoho.

I oso'no k̄iko huno m̄ikwesyañhutnnehino. O'o, ne'no nohumantohotnne hwosoho.

An̄tu ose ul̄mentisofōho.

<sup>13</sup> Hohonta An̄tu kakoe hwomumo ole ul̄mento,

K̄iko nje aho anga sohohnta'ni fosyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jiye mango so-hwa jiye sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumot'monnoho.

Oso hungkuno ul̄mentisoso An̄itu kakoe a'amu ahwomomjo somo ul̄mentisotaho. O'o, kakoe hwomumne'nohini ul̄mentisofoho.

<sup>14</sup> A'amu ahwomomjoso hofiko An̄itu kakoe syoho ulohofiyofoho. Oso a'amu homo somo An̄itu kako asomo ut̄ma'mne somo ufo'mapifento uhwaj̄wo'n̄ngkisofoho.

## 2

*An̄itu asomo net̄mayoso mikun̄imposo wonyohofiyofoho.*

<sup>1</sup> Oseso oso hungkuno neso An̄ituye hwomu nejaprmmentiso somne'no nakwo piso'mo'nyo ihwasi nusikwoj̄hwaloho. O'o, nakwo yokumpohn'nyo kesyohumehwasi tifi un̄ngkohwano.

<sup>2</sup> Hohonta An̄ituye hungkuno a'amu ahwomomjoso hofiko hwahoponjo a'amu somo uyahon̄ngkofi a'amu hwahoponjo hiso hofiko hungkuno homo somo halocho maposo'njo yahon̄ngkofi oso yahino wonyo somne'no An̄itu hofikimo tohino engo uȳmentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohi, oso hungkuno hiso a'amu ahwomomjoso hofiko a'amu hwahoponjo somo uȳmentisoso hungkuno nehopeho.

<sup>3</sup> An̄itu nakumo asomo net̄mayo'ne hon̄ngkano hwosampo'mentisoso wonyohofiyofoho.

Oso homo somne'no nakwo hohujo ikinjaofihwas̄t'manji oso yahino wonyo

somne'no nakwo tohino mayoso'no hiyaso nt̄i'mte wanehwono. Hon̄ingkano n̄ihu'no awonoho. Nakwoe Hwe Engo sohwo s̄imo'mo olo hilo so'no a'amu somo ul̄imentisofoho. A'amu hiso nupa'nont̄ifi ne'njofoho lont̄ifi hungkuno homo somo in̄ingkawent̄ifi hungkuno homo somne'no nal̄imentohofoho.

<sup>4</sup> Hof̄iko hungkuno hiso nolut̄hwentan̄ngkofi An̄itu kako hungkuno homo somo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'neso kakoe yokumpohn'nyo a'amu homo somo uyahon̄ngki hof̄iko yo'mayo wonyoangkafo iyo so'ne a'amu somo yamofo it̄hwamentohofoho. An̄itu kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo kakoe Towahuno uhwojahon̄ngki Towahuno sohwo a'amu somo An̄ituye huno mta'angoso yo'mayo yahino wonyoangkafoso uȳimentisofoho.

*Nakumo asomo net̄imayo'ne hwap̄ingoso Jisas̄iyoho.*

<sup>5</sup> Hwangku hwaho nom'ne songo i'mofapone'no lalokuhwono. Oso hwaho songo mokosyohumayo so'no An̄itu kako a'amu ahwomomjo somo uhwosopo'mentiso'maho.

<sup>6</sup> O'o, An̄ituye hungkuno mt̄i'mokumentohofo somo hwe fihwo ole mt̄i'mokumento,

U An̄itu, nakwo a'amu hwahoponjo hn'n̄imne'no k̄ko huno peho'ne syonef̄syalokuno.

Nonemokosyohumanji nakwo a'amu wonyo hn'n̄imne'no k̄ko huno pehofo syonef̄syalokuno.

<sup>7</sup> K̄ko a'amu ahwomomjo so'njo sopo kakimo hof̄ko'njo enjwa'mo we'enehwo wohumanonji uhumat'i'mentohinofoho.

K̄ko jiye yokumpohn'nyo uyonji yofe engo mulonji kakoe yofe engo ho'noma'mentohino.

<sup>8</sup> K̄ko yo'mayo hopi'nonohinoso kako mokosyohumayo'ne kakimo enjwa'mo ho'nohumentohinofoho.

Ose mt̄i'mokumentisofoho. Ou, An̄tu yo'mayo hopi'nonohinoso nakwo mokosyohumayo'ne ho'nahumentisofoho. I anga'no olopo siki we'ne moho'nahummentono. O'o, n̄ihu'no hopi'nono nakumo enjwa'mo we'ne ho'nahumentisofoho. I oso'no yo'mayo somo uhwonantaneso nakwo momokosyohumawo'n̄ingkoho ȳhwono. O'o, n̄ihu'no awonoho.

<sup>9</sup> I oso'no hohonta Jisas kako a'amu ahwomomjo so'njo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Hwap̄ingoso An̄tu nakumne'no hitoho ulofahon̄ingki Jisas kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hon̄ingkano wonyomne'no tohino engo nomanto poyo pe'n̄imentisofoho. I kako ose imentiso so'no An̄tu kako Jisas̄mo apa'no yokintahopo uhumajonto kakoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo uȳimentisofoho. Osohumo uhwonalokuhwono.

<sup>10</sup> An̄tu kako yo'mayo hopi'nonohinoso mt̄i'mokumentiso hwelho. Kako hwap̄ingofoho. An̄tu kako kakoe mehomí pi'n̄ingo engo ne'njosó ngkiyepono p̄ikuji ngko'njo lopo humaf̄kuji nje yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji mapitnne'ento li'mentisofoho. An̄tu ose likwato lohofonto kako huno ole syaf̄hu'mento,

A'amuso hof̄ko ngkiyepono sap̄ifitnne'no nje hwomu kako hof̄koe wonyo hon̄ingkanomne'no tohino mayoso wop̄ingofoho. An̄tu ose syof̄syahon̄ingki Jisas kako hwahoponjo a'amu hn̄n̄pa'nyo imo'n̄mentisofoho. Jisas nohumanto yo'mayo tango kakimo u'mahonjoso kako wonyo n̄ihu'no miyo hweho. Kako nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso tohino ma'mentiso so'no nakumo ahwomomne'no net̄mayoso Jisas huhwo sohwo hoponoho.

<sup>11</sup> Oso'no Jisas wonyo ane sohwo kako nakumo nonemanto nakumo wonyo ane pa'nyo namokonto kakimo mone'mo'nalofoho. Oseso Jisas ijanji nakwo'nji nan̄ngkwohwo anga'nohinoso An̄tuyoho. Oso'no Jisas kako nje n̄ngkwahwosafo nalonteso won̄mango munalofiyohoho.

<sup>12</sup> Jisas An̄tumo ole liメントo,  
U An̄tu ngko nje n̄ngkwahwo nampohwosamo  
kikine'no ul̄monne'no yohono.

Hof̄ko kikine'no uhu'mokukujo'no osopo humahm'mo ngko jiye yofe ho'nomayo'n̄ne ta wal̄monnoho.

<sup>13</sup> Jisas kako apa'no ole liメントo,  
Ngko An̄tune'no s̄imeho hi'ntnnono  
uȳmonnoho.

Ose lonto nom'n̄ne hungkuno liメントo,  
Ou k̄ko ngkimo nohonyo. Nje mehomni An̄tu ntap̄mmentiso so'nji ngko'nji olopo humalohwono.  
Ose liメントisofoho.

*Jisas nakumo nefo'mayo'ne a'amu hwahoponjo hn'nwi pa'nyo imo'nimentisofoho.*

<sup>14</sup> Oso mehomí An̄tu Jisasimó uȳmentisoso hof̄ko hwahoponjo a'amufoho. Oso'no Jisas kako hwahoponjo a'amu imo'nimentisofoho. Olo nakwoe hwaho hopo lopo hwe wonyo Seten kakoe yokumpohn'nyo'nji nakumo poyo namokuwo'n̄ngkoho. Oso'no nakwo poyo pe'n̄iwo'n̄ingkuhwone pa'nyoso Jisas poyo pe'n̄imentisofoho. I oso'no Jisas kako apa'no songo līka'mentiso sohonta kako Seten̄ye yokumpohn'nyo somo hwotoho hmmentisofoho.

<sup>15</sup> Nakwo mehomí we'e so'nwi poyo pe'nyoso'no iyoho nan̄mentiso mta'angoso olohonta engo hn'nwi nenalofoho. Oso iyoho ne-nalokunjoso nakumo impe intofonesyohumaho. I Jisas poyo pe'n̄imentiso so'no kako oso impe homo somta'ni nas̄huto'mentisofoho.

<sup>16</sup> Jisas oso syoho imentisoso a'amu ahwomomjo somo ufo'mayo'ne'maho. O'o, Ap̄iloham̄ye imu hn'nyumo nefo'mayo'ne imentisofoho.

<sup>17</sup> Oseso Jisas kako a'amu hwahoponjo ne pa'nyo imo'n̄imentisoso homn̄ingkwa'wehwosafe yahinoso ma'mentisofoho. I oso'no yo'mayo yamofo u'manteso kako yokumpohn'nyo lohofonto wonyo hon̄ingkanoso miyo'njo imentisofoho. I homn̄ingkwa'wehwosamne'no hitoho ulofahon̄ingki hof̄koe wonyomne'no tohino manto wonyo hiso wae yafo'ne hon̄ingkano imo'mentisofoho. Oso'no kako ajwopo nohumanto nakumo An̄tu'nji ufohi'nyo'ne huli'mokomokonesyohumawo'n̄ngkiso hweho.

<sup>18</sup> Olohonta yo'mayo hwahoponjo ne'mahwosi hon̄ingkano wonyomo upenemotamo l̄hwosi yososo Jisas wonefo'ma'montonoho. Hwap̄ingoso Jisas nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta yo'mayo hwaho loponjo tangoso Jisasim̄o hon̄ingkano wonyomo upemotamo l̄imentisofoho. Oso tango u'ma'mentiso so'no yo'mayo nakumo yamofo nalohoho so'no Jisas kako huno uȳhwoso'n̄o nefo'mayo'neso Jisas kako hoponoho.

### 3

#### *Jisas̄ye yofe engoso Mouses̄ye yofemo yakolo'nnyofoho.*

<sup>1</sup> Nje a'amufo, sekwo An̄ituye mehom̄i ne imo'n̄imentohoho soku, An̄itu ahwomomo humaso sohwo sekumo sehwosopo'mentisofoho. Jisas kako An̄ituye hungkuno uyohoj̄ku'mofo sohwo kako nakwo An̄itu'nji humayo'n̄e hul̄'mokonesyohumaso so'no nakwoe wonyo wae enaofo'n̄e syoho ma'mentisofoho. Oso huhwo sohumo s̄imeho hi'ntnnono uȳwo'n̄ingkuhwone oso'no kakoe a'amu ne'nwoho liwo'n̄ingkuhwonefoho. I oso'no nakwo Jisasimne'n̄o huno ne'n̄o syof̄sȳhwasi nakwo Jisas kakine'n̄o huno engo wot̄pemehwano.

<sup>2</sup> An̄itu oso syoho hiso'n̄o Jisasim̄o uhwosopeehon̄ingki Jisas syoho hiso hofiyo esojwao'mentisofoho. S̄imo'mo Mouses kako a'amu Is̄lael somo An̄itumo ufohi'nyone hul̄'mokosyohumamentisofoho. T̄fi sohonta

Jisas huhwo oso syoho Mouses hopaso kako ma'mentisofoho.

<sup>3</sup> Nakwo ango wopingo uhwonantaneso ango wopingo homo somo yofe engo muliwo'n̄ingkuhwonetaho. Awonoho. Nakwo ango kakwo'yohwo sohune'no yofe engo muliwo'n̄ingkuhwono. Oso'no Jisas kako nakumo An̄tuye ango pa'nyo namokumentiso hn'n̄wiye ango kakwo'yohwo sohwo Jisas̄yoho. Mouses kako ango homo somo mokosyohumayo'nohino hwelho. Jisas kako ango homo somo kakwo'yohweho. Oso'no Jisas kakoe yofe engoso Mouses̄ye yofe somo yakolo'nnyeofoho.

<sup>4</sup> Ango hopi'nonohinoso a'amu mol̄iwo'n̄ingkohofofoho. I oso'no An̄tu kako'nohino yo'mayo hopi'nono mt̄i'mokumentiso hwelho.

<sup>5</sup> Mouses An̄tuye syoho ulohofijo sohwo kako An̄tuye hungkunomo t̄ifi in̄ngkawento An̄tuye angomo wopingo mokosyohumamojo hwelho. An̄tu Mouses̄mo yo'mayo An̄tu kako hwangku yoneso'no lut̄hwamentiso so'no Mouses a'amu somo lut̄hwamojo hwelho.

<sup>6</sup> I oso'no Jisas K̄lais sohwo kako An̄tuye syoho ulohofijo hwo'maho. O'o, kako An̄tuye Hwomu hwelho. Jisas kako huhwo An̄tuye hungkunomo in̄ngkawento An̄tuye ango hn'n̄imo wopingo nemokosyohumawo'n̄ingkiso hwelho. Oso'no nakwo kakoe ango hn'n̄wi K̄lais̄mo s̄imeho hi'ntnnono ne'no uȳhwasi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumehwasi nakwo kakine'no hontohumayo'manji oso'no nakwo kakoe ango

hn'awi ne'no nomolohinowentan̄ngkuhwosi  
nakwo ne'no nohument̄hwanefoho.

*A'amu An̄tuye hungkunomo hwotoho  
fewo'n̄ngkohofoso hofiko usijo'no mohu-  
mafittnefoho.*

<sup>7</sup> An̄tuye Towahunofe mampahomo upo'nano.  
Ole nalohi,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho  
upa'n̄fijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

<sup>8</sup> Hohonta a'amu Is̄laeliso hofiko An̄tuye  
hungkunomo haloho upa'nont̄fi hahn'nyo  
yont̄fi hungkuno homo somo hwotoho  
hmmentohofofoho.

Hofiko hwaho a'amu ane sopo nohumant̄fi  
An̄tu nto'no monefo'mayo'njo  
iwo'n̄ngkino hwosoho nt̄motofofoho.

<sup>9</sup> Seyakwosa osopo nohumentan̄ngkofi soswo  
*fouti* (40) uyakolofontan̄ngki yo'mayo  
wopingo ngko ut̄hwamentohe somo  
uhwon̄motofofoho.

Hofiko ko uhwon̄motofosofo ngkimo sitofo  
nt̄motofofoho.

<sup>10</sup> Oso'no oso a'amu homo somne'no s̄meho  
tohino n̄mn̄ngkahon̄ngki l̄mentoho,  
A'amuso hofiko nje yahinomo min̄ngkayo'njo  
yont̄fi nom'ne hon̄ngkanomo  
usampewo'n̄ngkohofofoho.

<sup>11</sup> Oseso nje s̄meho tohino n̄mn̄ngkahon̄ngki  
hungkuno yokumpohn'nyo ole l̄mentoho,  
Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko  
mot̄pemapitnnehofo. N̄hu'no awonoho.  
An̄tu ose l̄mentisofoho.

*A'amu Is̄laeliso hofiko An̄tuye hungkuno hwotoho hmmotofo pa'nyoso nakwo hwotoho fe-hwaloho.*

<sup>12</sup> Nje a'amufo, sekwo huno f̄isyaf̄ihupmno. Hwe fihwo kako sekwo'njopo humaso sohwo kako An̄tu songo humaso sohumo s̄imeho hi'ntnnono moyo'njo ihwosi An̄tumo n̄ihu'nahone hohujo ikinjaof̄ihwosi kako hon̄ingkano wonyomo sompefonoho. Oso'no sekwo nto'no uhwontohumano.

<sup>13</sup> Sekwoe s̄ikuno moi'wo mmo'nosojwaofe sohonta sekwo s̄ikuno huhwo huhwi sekwoe sen̄ingkwa'wehwosafe hunomo An̄tuye hungkuno so'no huno filan̄fophotopmno. Ose lifohotof̄ikuji sekwo ufo'ma'n̄imno. Hwe fihwo sekwo'nji humaso osohumo hon̄ingkano wonyoso kakimo kompemotahwosi kako olo hon̄ingkano loso'no wop̄ingofoho l̄ihwosi An̄tuye hungkunomo n̄ihu'nahone hahn'nyo yonoho.

<sup>14</sup> S̄imo'mo nakwo An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono uyoma'ment̄hwoneso yokumpohn'nyo kemokosyohumentaso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ne'no kemokosyohumayo'manji u K̄laisiye yokumpohn'nyo so'nji kako yo'mayo mokosyohumaso so'nji ma'malohwono.

<sup>15</sup> Nakwo huno nayohi, An̄tuye hungkuno ole nalohi,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'n̄ifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Hohonta a'amu Is̄laeliso hofiko An̄tuye hungkuno haloho upa'nont̄ifi hahn'nyo

yont̄ifi hungkuno homo somo hwotoho  
hmmentohofofoho.

An̄itu ose nal̄imentisofoho.

<sup>16</sup> Hohonta An̄ituye hungkunomne'no hahn'nyo t̄ihwa imentohofoto. Hwe moyam̄i Is̄lael̄iso Ijip mta'ni Mouses ipemotawomentisososo hahn'nyo imentohofofoho.

<sup>17</sup> An̄itu kakoe s̄imeho tohino umnyoso nowentan̄ingki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. Oso s̄imeho tohinoso t̄ihumo uȳimentono. A'amu hon̄ingkano wonyo yont̄ifi oso hwaho a'amu anepo poyo pe'n̄imentohofo hofikoe pijafoso osopo wentanjo somne'no An̄ituye s̄imeho tohino umn̄imentisofoho.

<sup>18</sup> An̄itu kako hungkuno yokumpohn'nyo ole-eso t̄ihumne'no l̄imentono. Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko mot̄pemapitnnehofo. Oseso t̄ihumne'no l̄imentono. A'amu kakoe hungkunomo hwotoho fewo'n̄ingkohoho somne'no l̄imentisofoho.

<sup>19</sup> Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono muyo'njo ȳwo'n̄ingkohoho so'no hofiko An̄ituye usijo'no humayo yahinoso mot̄pemapitnnehofo.

## 4

*An̄ituye a'amu neso hofiko usijo'no humayo'ne hungkunofoho.*

<sup>1</sup> An̄itu kako nakumo hungkuno ole nal̄imentisoso weho. Ole nalohi, Sekwo nje usijo'no humayo yahino somo fosyohumamno. Ose nelalofoho. Oso'no hwe fihwo kako nakwo'nji humaso sohwo kako An̄ituye

hon̄ingkanomne'no usijo'no humayo yahinoso kako mot̄pihwonyo'njo umo l̄hwasi nakwo iyoho wonanono.

<sup>2</sup> Nakwo An̄tuye hungkuno wop̄ingo upo'nantaneso a'amu Is̄lael̄so upa'n̄motofo oso pa'nyo'nwoho. I oso'no hof̄ko hungkuno wop̄ingo ko upo'n̄ngkahon̄ingkofi hungkuno hiso mufo'ma'mmentisofoho. Hwap̄ingoso hof̄ko ko upa'nont̄ifi hungkuno homo somo hof̄ko s̄meho hi'ntnnono muȳmmentohofoho.

<sup>3</sup> Hohonta An̄tu kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayo so'nji moi'wo mt̄'mokonto kako usijo'no humamentisofoho. Nohumanto a'amu kakoe hungkunomo hwotoho f̄fijo somne'no ole l̄mentono,

Oseso ngko nje s̄meho tohino n̄mn̄ngkahon̄ngki hungkuno yokumpohn'nyo ole l̄mentoho,

Nje usijo'no humayo yahinoso hof̄ko mot̄pemapitnnehofo.

N̄ihu'no awonoho.

Ose l̄mentisofoho. I oso'no nakwo An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳwo'n̄ngkuhwone hn'nwi nakwo An̄tuye usijo'no humayo yahino somo humalohwono.

<sup>4</sup> An̄tuye hungkuno mt̄'mokumentohofo somo hwe fihwo s̄ikuno iyoho humayo somne'no ole mt̄'mokumento,

An̄tu kako yo'mayo mt̄'mokumentiso syoho moi'wo esojwaofonto s̄ikuno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentisofoho.

**5** Olo hungkuno loso'no apa'no ole mt̄i'mokumento,  
Hof̄ko nje usijo'no humayo yahinoso n̄ihu'no mot̄ipemapitnnefoho.

Ose mt̄i'mokumentisofoho.

**6** A'amu s̄imo'mo An̄ituye hungkuno upa'n̄imentohofoso hungkuno homo somo s̄imeho hi'ntnnono muyimmentohifo so'no An̄ituye usijo'no humayo yahino somo mot̄ipema'mentohofofoho. I oso'no a'amu nom'neso An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono uyimmentohifo so'no hof̄ko An̄ituye usijo'no humayo yahinoso wot̄ipemant̄ifeho. Oso hungkunoso ne'no weho.

**7** Oseso An̄itu kako nom'ne s̄ikuno ho'nahumentisofoho. Oso s̄ikuno ho'nahumentiso hiso'no ole l̄imento, Olohontanoho. Oso s̄ikuno ho'nahumentisoso soswo pi'n̄ingo uyokolofahon̄ingki oso hungkuno nto seloheso An̄itu Ntefit̄mo uyahon̄ingki ole mt̄i'mokumento,  
Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'n̄ifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Ntefit ose mt̄i'mokumentisofoho.

**8** Jousȳwa kako Mouses̄ye pijohinomo ma'mentiso sohwo kako a'amu Is̄lael somo hwaho Kenan sopo ipemotawomentisofoho. Oso hwaho hopo sopo An̄itu a'amu Is̄lael somo olopo n̄ihu'nahone usijo'no fosyohumamno ulontentesi An̄itu kako hwangku no'mo nom'ne s̄ikuno usijo'no humayo'neso moho'nasȳhwonesohilo.

**9** I oso'no An̄itu kako nom'ne s̄ikuno usijo'no humayo'ne ho'nahumentiso so'no nakwo huno

ole nayohi, Usijo'no humayo yahinoso An̄ituye a'amumne'no weho. An̄itu kako s̄ikuno aho fe-hohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentiso pa'nyoso weho.

<sup>10</sup> Hwe fihwo kako An̄ituye usijo'no humayo yahino somo wohumamo loso sohwo kako yo'mayo syoho yonteso kakoe yokumpohn'nyo'nji miyonehoho. O'o, yo'mayo syoho yonteso An̄ituye yokumpohn'nyo'nji iwo'n̄ingkiso hwaho. Oso'no kako An̄ituye usijo'no humayo yahino somo humaho

<sup>11</sup> Nakwo nakwoe s̄imano sopo yo'mayoso nopusjonaof̄hwoso'no yokumpohn'nyo el̄fot̄i'mes̄hwasi An̄itu kakoe usijo'no humayo yahino somo wohumano. I hohonta a'amu Is̄lael̄iso hof̄ko An̄ituye hungkunomne'no hahn'nyo imentohofo pa'nyoso nakwo oso hopa yasoso nakwo An̄ituye usijo'no humayo yahinoso nakwo mot̄pemanehwono.

<sup>12</sup> An̄itu kakoe hungkunoso ne'no nowentan̄ingki hungkuno hiso ipisayo ne into'nalofoho. Nakwo huno moi'wonoho. S̄ihu s̄humampo'nyo yohosi yohohnjoso yahwopaho m̄kufo yokino osomo kujomotasyiwo'n̄ingkiso oso hopa An̄ituye hungkunoso nakwoe s̄imeho somo oso hopa nelohofalofoho. Hungkuno hiso nakwoe s̄imehomo yo'mayo mnaweso nakwoe hunomo yo'mayo mnaweso net̄hwawo'n̄ingkisofoho. Hiyaso momokosyohumanehwono. Oso'no An̄ituye hungkunoso oso s̄ihu s̄humampo'nyo yohosi yoho'njo somo yakolo'nnyeofoho.

<sup>13</sup> Yo'mayo An̄itu mt̄i'mokumentisoso An̄itune'no hiyaso mawenehoho. Yo'mayo

hopi'nonohino somo utihwa'nyopo wentan̄ngki An̄itu kako uhwonalofoho. Yo'mayo yahino iwo'n̄ingkuhwone so'no t̄ifi no'mo An̄itu nonalohononefoho.

*Jisas kako nakwo'nji An̄itumo ufohi'nyo'ne Hwe Engo hweho.*

<sup>14</sup> Nakwo'nji An̄itumo ufohi'nyo'ne sohwo An̄ituye Hwomu Jisas̄yoho. Kako ahwomo ne somo An̄itu'nji humaho. Osohumo s̄imeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no a'amu nomane somo ul̄wo'n̄ingkuhwono. Oso'no nakwo oso s̄imeho hi'ntnnono uyo somo aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumano.

<sup>15</sup> Jisas nakwoe hwaho lopo nohumentan̄ngki yo'mayo hon̄ingkano wonyomne'no nakumo impo'nonet̄mawo'n̄ingkiso hopaso Jisas̄mo impo'n̄it̄maneso kako hon̄ingkano wonyo n̄ihu'no miyo'njo hweho. Oso'no yo'mayo wonyoso nakumo umpo'nonet̄ma'mto ihwoso'no Jisas kako nakumne'no hitoho ulof̄hwoso'no kako wonefo'ma'montonoho.

<sup>16</sup> Oso'no nakwo iyoho miyo'njo ihwasi kan̄ngkwohwo An̄itu osohumo yo'mayo so'no jomo ulano. Kako nakumne'no hitoho ulofoso hwap̄ingo hweho. Oseso yo'mayo tango ne'maso sohonta nakwo An̄itumo jomo ul̄hwasi kako nakumo nefo'mahwosi wop̄ingo wonaloho'montonoho.

## 5

*Jisas kako nakwo'nji An̄itumo ufohi'nyo'ne sohwo asomo net̄mayo'ne hwap̄ingo hweho.*

<sup>1</sup> A'amu Jutaso hof̄iko'njo mta'ango hwe  
fihumo uhwosopo'mentohofo sohwo syoho  
ole imentisofoho. Kako a'amu hisofe wonyo  
hon̄ingkanomne'no An̄itumo syoho ulohofiyonto  
yahu fonjokisasyonto yahu'nji yo'mayo so'nji  
An̄itu uhwonyo'ne kis̄'meehumetisofoho.

<sup>2</sup> Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo  
a'amu hweho. Kako s̄ihune fehohnjo somo  
hon̄ingkano wonyo imentisofoho. Oso'no  
a'amu huno nto'no mosyaf̄siyo'njo somo u  
a'amu An̄ituye hon̄ingkanomne'no in̄ingo  
mo'nyo somo kako hofohofahn'no ulohof̄hwosi  
ufo'ma'montonoho.

<sup>3</sup> Kako hof̄iko pa'nyo hwo'manji kakoe  
wonyo hon̄ingkanomne'nji a'amufe wonyo  
hon̄ingkanomne'nji An̄itumne'no yahu  
fonjokisasyiwo'n̄ingkiso hweho.

<sup>4</sup> Hwe fihwo ole monalonehoho. Ngko  
An̄itumne'no a'amu somo ufo'mayo'ne yofe  
engo woma'mo. Ose malonehoho. O'o, An̄itu  
kako Eloun Mousesiye kola'wehwo sohumo uh-  
wosopo'mentiso hopaso uhwosopo'montonoho.

<sup>5</sup> K̄ilais huhwo kako ose'nohinoho. Kako  
ole malimmentisofoho. Ngko a'amu  
ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. O'o, ose  
malimmentisofoho. An̄itu kako ole ulimeto,  
K̄iko nje Hwomu hwosoho.

Olohonta ngko jiye Mpohwo'nyoho.

<sup>6</sup> Ose ulimentisoso nom'nepo An̄itu ole  
ulimeto,  
K̄iko a'amu ngkimo motan̄ifohi'nyo'ne syohoso  
Melīkisetek imentiso hopaso ne'no  
yohotnne hwosoho.

Ose ul̄imentisofoho.

<sup>7</sup> Hohonta Jisas kako nakwo a'amu lohn'nwi pa'nyo imo'nonto nakwoe hwahopo humamentiso sohonta kako An̄tumo humotaho'nji yokumpohn'nyo jomo ul̄imojo hweho. An̄tu kako'nohini Jisasimo poyo pe'nyoso'no ufo'mayo'ne hweho. Jisas kakoe hunomne'no hi inyoso monje yasyonto kako An̄tumo in̄ngkayo so'no hi umo'n̄ingkahon̄ngki An̄tumo enjwa'mo humamentiso so'no An̄tu Jisasimo ufo'ma'mentisofoho.

<sup>8</sup> Jisas kako An̄tuye Hwomu hweho. I oso'no kako nohumanto An̄tuye hungkunomo haloho peso'no tohino engo ma'mentisofoho. Tohino engo nomanto kako An̄tuye hungkunomo haloho po'mentiso so'no huno engo tipema'mentisofoho.

<sup>9</sup> Yo'mayo tohino u'mahon̄ngki kako wonyo hon̄ngkano n̄ihu'no mimmentisofoho. Oso'no kako wop̄ingo'nohini nohumanto kako engolopohamo nakumo nefo'mayo'ne hwap̄ingo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo haloho'no pewo'n̄ingkuhwone hn'n̄imo kako nakumo asomo netimaso sohonta songo ne'no nohumentihwanefoho.

<sup>10</sup> Oseso An̄tu Jisasimo ul̄imento,  
Kiko a'amu ngkimo motan̄fohi'nyo'ne syohoso  
Mel̄kisetek imentiso hopaso ne'no  
yohotnne hwosoho.

Jisasimo ose ul̄imentisofoho.

*Nakwo mehom i we'eso humawo'n̄ingkohofo  
hopa humehwaloho.*

<sup>11</sup> Nakwoe Hwe Engo Jisas nakwoe wonyo wae enaofo'ne sohune'no hungkuno pi'n̄ingo engo woselontane'no ihwono. I oso'no sekwoe hunoso pito'nnyo'njo kuyoho. Huno nto'no mehohosahinyo kuyoho. Oso'no nakwo olo hungkuno hwap̄ingo pipi losetihwanehwono.

<sup>12</sup> Sekwo An̄ituye hungkuno hohonta upa'n̄imentohofo soku olohonta sekwo nom'ne somo molutihwayoso peho'neto. Sekwoe hunoso t̄ifo'njo kuyoho. Oso'no hwe fihwo kako An̄ituye hungkuno hwap̄ingo neso apa'no wolosetihwano. Sekwo An̄ituye hungkuno neso wosopayo yokumpohn'nyo hopaso manifitnnehofo. O'o, amno'nohino nalokwofo.

<sup>13</sup> Nakwo huno nayohoho. A'amu fihwo amno'nohini n̄iwo'n̄ingkiso sohwo kako mehomia pa'nyo hweho. Mango ane pa'nyo hweho. Hon̄ingkano wop̄ingomo in̄ingkayo'ne huno nto'no muyo hweho.

<sup>14</sup> U wosopayo yokumpohn'nyoso a'amu engo huno'njo sohwafefoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako An̄ituye hungkunomne'no huno ne'no syafisyyiwo'n̄ingkiso sohwo kako hon̄ingkano wop̄ingo so'nji wonyo so'ntnno huno nto'no ehosahinyo hweho.

## 6

*Nakwoe s̄imeho hi'ntnnono uyo somo nto'no kesyohumayo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano.*

<sup>1</sup> Oso'no nakwo An̄ituye hungkuno wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyo so'no upo'nantanoho. Hungkuno amno pa'nyoso

s̄imo'mo upa'n̄imentohofo oso'nohino  
upa'n̄ingkuhwalofo. O'o, hungkuno amno  
pa'nyoso olenoho.

Nakwo hwahoponjo yahino wonyo somo  
hohujo ikinjaof̄hwasi An̄tumo s̄imeho  
hi'ntnnono uyano.

Hwahoponjo yahino wonyoso ne anefoho. Mon-  
efo'manehoho.

<sup>2</sup> Nakwo hon̄ingkano songo t̄ipema'malohwone  
so'no nom'ne a'amu somo ut̄hwayo'ne  
mijo f̄ikiyomapmno.

An̄tuye Towahunofe yokumpohn'nyo mayo'ne  
aho ulonjimokumno.

A'amu poyo pe'nyoso apa'no nol̄kapitnnefaho.

A'amu wonyo An̄tuye hungkunomo  
haloho maposo'njososo hungkuno  
ikwolof̄kuji n̄ihu'nahone t̄ikanomo ne'no  
nohumantokutnnefaho.

Oso hungkuno amno pa'nyo'nohino  
upo'n̄wo'n̄ingkuhwalofo. O'o, oso hungkuno  
homo somo s̄imeho hi'ntnnono uȳhwaso'no

<sup>3</sup> An̄tu nefo'maso'manji nakwo hungkuno  
nom'ne wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyoso  
upo'nano.

<sup>4</sup> A'amu An̄tuye hungkunomo upa'nont̄fi  
huno wop̄ingo t̄ipemahon̄ingkofi An̄tu a'amu  
homo somo wop̄ingo ulohofahon̄ingki hof̄ko  
An̄tuye Towahuno Wop̄ingo ma'mentohofofoho.  
Oso a'amuso hof̄ko An̄tumne'no hohujo  
ikinjaof̄kuji hof̄ko An̄tuye hon̄ingkanomo  
in̄ngkayo'neso apa'no pipi t̄ipemapitnnefaho.  
Awonoho.

**5** Hof̄ko An̄tuye hungkuno wop̄ingo somo huno uyahon̄ingki in̄ngkawent̄fi hof̄ko An̄tuye yokumpohn'nyo somo uhwonont̄fi yo'mayo t̄fi no'mo imo'none so'no huno uȳmentisofoho.

**6** Oso hohosohonta a'amu hiso An̄tumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso hof̄ko huno apa'no ikwesyaf̄siyoso hon̄ngkano anefoho. Awonoho. A'amu An̄tumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso pa'nyofoho. Hof̄ko Jisas̄mo apa'no ut̄hwa'nyopo into'ofasyont̄fi a'amu hiso kakimo sitofo ulalokwofo.

**7** Hwaho fipo ifoyo syonteso An̄tu afofo uyoso sopo a'amu fihwa nonyo wosopayo hul̄fijoso wosopayo ne umo'n̄montonoho.

**8** I oso'no wosopayo mofokafe'njo ihwosi hoja wonyo yongo'njo so'nohini ne ane fokafo so'manji hwaho wonyoponoho. Oso hwaho sopone'no An̄tu kako hwaho wonyo n̄ihu'nahoneponoho wal̄montonoho. Toho wae weeo'montonoho. Hwaho'ne'maho. O'o, a'amumne'no mt̄'mokalokweno.

**9** Nje a'amu soku, olo hungkuno tango'njo selalokweno. I hungkuno tango loso a'amu An̄tuye hungkunomo hwotoho fewo'n̄ngkiso somne'nefoho. Sekwo An̄tuye hungkunomo t̄fi in̄ngkowahon̄ingkuji An̄tu sefo'mahwoso'no sekwo ne umo'nant̄feho.

**10** Sekwo An̄tumo s̄meho wop̄ingo engo uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wop̄ingoso ul̄kofalokwofo. Sekwo kakoe a'amu somo ufo'mawo'n̄ngkohofo somta'angoso olohonta ne'no ufo'malokwofo. Oso syoho homo

somne'no An̄itu kako in̄ingo momofalofiyoho.

<sup>11</sup> Nakwo ole'no namo'n̄ingkohoho. Yo'mayo hontohumalofoso ne imo'nyo'ne so'no sekwo syoho engo ikuji s̄imeho An̄itumo uyalokwofo somo aho yokumpohn'nyo f̄ikemokosyohumamno.

<sup>12</sup> Sekwo piso'mo'nyo ikutoho. O'o, sekwo a'amu An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uȳwo'n̄ingkohofo sofe yahinomo fin̄ngkamno. Hof̄ko piso'mo'nyo miyo'njo yont̄fi yokumpohn'nyo lohofont̄fi yo'mayo An̄itu wosejapmmonnoho ul̄mentiso so'no hof̄ko nomane'ent̄fi ne'no hontohumawo'n̄ingkohofofoho.

*Yo'mayo An̄itu nal̄imentisoso mane'no s̄imeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyano.*

<sup>13</sup> Hohonta An̄itu kakoe hungkuno yokumpohn'nyo Ap̄lohammo uȳmentisofoho. Ngko An̄itu'ni olo hungkuno kijopalokwe loso ne umokumonnoho. Nje yofe kilohe so'no kiko huno wakiyono. Hungkuno hiloso ne umo'n̄imontonoho.

<sup>14</sup> An̄itu ose ulonto ul̄mento, Hungkuno ne umokumoneso olenoho. Ngko wop̄ingo kilohohm'mo jiye imuso pi'n̄ingo engo wokijapmmonnoho. Ose ul̄mentisofoho.

<sup>15</sup> Oseso Ap̄loham kako ne'no nohontohumanto An̄itu ul̄mentiso so'no in̄ingo mamo'mmentisofoho. O'o, ne'no hontohumanto kako kakoe hwomu ma'mentisofoho.

<sup>16</sup> Hwe fihwo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne a'amufe yofe hwofilo'nnyo so'ne a'amu nom'ne somo ul̄montonoho. Oso yofe engo

ulososo kakoe hungkuno yokumpohn'nyo  
 imo'n̄ingkuhwosi nom'neso oso hungkuno homo  
 somne'no yoka majo'njo ikuji hungkuno somo  
 monje meehufitnnehofo.

**17** Oso a'amu somo An̄itu wop̄ingo  
 waseloho'monnoho ul̄imentisoso hof̄iko  
 yo'mayoso nomapitnne'ento huno uyo'ne'ento  
 An̄itu kako hungkuno yokumpohn'nyo  
 ul̄imentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho.  
 Kakoe hungkunoso m̄kwalonehoho.

**18** Oso'no olo hufa'uyo loso'no nakwo  
 huno nayohoho. An̄itu kako nakumo  
 wop̄ingo waseloho'monnoho nal̄imentisofoho.  
 An̄itu kakoe hungkunoso ne imo'nonefaho.  
 Oso hufa'uyo sofa'une'no An̄itu kako  
 hwasyo malonehoho. Oso'no nakwo  
 Jisas nemokosyohumane'entani nakwo  
 An̄ituye hungkuno ne imo'n̄imentiso so'no  
 upo'nontani oso hungkuno hiso yokumpohn'nyo  
 nesosofitofalofoho. Oso'no yo'mayo An̄itu  
 nal̄imentiso so'no aho yokumpohn'nyo  
 kemokosyohumalohwono.

**19-20** Nakwo huno ole nayohoho. An̄ituye  
 hungkunoso ne imo'nonefaho. Oso'no nakwo  
 iyoho monan̄ingkiyohoho. An̄itumo u'mayo'ne  
 hon̄ingkano p̄iku'nnyo somo Jisas kako  
 hwosampo'mentisofoho. Kako nakumne'no  
 s̄imo'mo napo'mentisofoho. Osopo nohumanto  
 Jisas kako An̄itumo motonefahi'nalofoho. Oso  
 syoho Mel̄ikisetek imentisoso Jisas kako ne'no  
 ihwonefaho.

## 7

*Melikisetek kako a'amu'nji Anitumo  
ufohi'nyo'ne syoho'njo hwe engo hweho.*

<sup>1-2</sup> Melikisetek oso hwe engo sohwo kakoe yofe hwap̄ingoso olenoho. Hon̄ingkano wop̄ingo somo mokosyohumayo hwe engo hweho. Melikisetek huhwo sohwo kako ango Salem mokosyohumayo hweho. Oso ango yofe hwap̄ingoso olenoho. Simeho pompengo ifafo'ne hweho. Melikisetek kako Anitu ahwomomo humaso sohumo a'amu'nji motufohi'nyo'ne syoho'njo hweho.

Ap̄lohamiye kami Lout osohumo hwe engo motawomentohoho sohwamo Ap̄loham nofonjasyonto kakoe angopono nowentan̄ingki hwe engo Melikisetek sohwo hon̄ingkanopo n̄iswo'nonto Ap̄lohammo aho ulonjimokumentisofoho. Ap̄loham yo'mayo ho'yango mangohwa mta'ni ma'mentisoso aho hopi'nono yano ilofahumentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne anga'no uyimentisofoho.

<sup>3</sup> Melikisetek kan̄ngkwohwo'ya'u'nji hofiyakwosafe yofe so'nji nakwo huno monayohoyohoho. Oso s̄ikuno kona'wohi ma'mentiso somo u poyo pe'n̄imentiso s̄ikuno somo u poyo kape'n̄imentono. Nakwo huno monayohoyohoho. O'o, iyoswomo mamti'mokumentohofofoho. Melikisetek sohwo kako Anituye hwomu Jisas pa'nyo Anitumo a'amu'nji ne'no ufohi'n̄iwo'n̄ingkiso hweho.

<sup>4</sup> Melikisetekiye yofe engo so'no sekwo huno f̄syaf̄hupmno. Neyakwo Ap̄loham sohwo

hwe engofoho liwo'n̄ngkuhwone'nwoho. Nakwoe hwap̄ingo hweho. Ap̄loham sohwo kako mangohwa mta'ni yo'mayo ma'mentisoso Mel̄kisetekiye yofe ho'nomayo'ne fehohnjoso kakimo uȳmentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Mel̄kisetekiye yofe Ap̄lohammo uyakolo'mentisofoho.

<sup>5</sup> Jekoup̄iye hwomu Lifai osohwo kakoe imu sohwa hof̄ko a'amufe wonyo wayo'ne syoho'njo hwafoho. An̄tu olo hon̄ingkano hungkuno ho'nahumentiso loso olenoho. A'amu Is̄lael hof̄koe yo'mayo ho'yangoso aho hopi'nono yano ilofahufijoso Lifaiye temtitofoso anga'no womantifefoho. Lifaiye temtitofoso sohwa a'amu Is̄lael sofe hofila'wehwosafoho. Hopi'nonohinoso Ap̄lohamiye mehomifoho. I oso'no Lifaiye imuso hof̄koe hofila'wehwosafe ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyoso anga'no mawo'n̄ngkohofofoho.

<sup>6</sup> I oso'no Mel̄kisetek kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. Ap̄loham kako yano ilofahinyoso Mel̄kisetekim̄o uȳmentisofoho. Uyahon̄ngki Mel̄kisetek kako Ap̄lohammo An̄tu hungkuno uȳmentiso sohumo aho ulonjimokumentisofoho.

<sup>7</sup> Nakwo huno nayohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo aho ulonjimokuwo'n̄ngkiso sohwo kakoe yofeso honjenoho. I a'amu aho kisusyontife sohwoe yofeso monjenoho.

<sup>8</sup> Lifaiye temtitofoso ho'yango yano ilofahinyo anga'no mawo'n̄ngkohofofoho. Oso a'amuso poyo pe'nnyofoho. I Ap̄loham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'no Mel̄kisetekim̄o

uȳimentisofoho. Osohumne'no An̄tuye hungkuno ole nalohi, Songo ne'no humayo hweho. Oso'no Mel̄kisetek̄ye yofeso Lifaiye temtitofo sofe yofe somo yakolo'nnyofoho.

<sup>9</sup> I oso'no olo hungkuno loso wol̄hwano. Lifaiye temtitofoso hof̄ko ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyo anga'no mawo'n̄ngkohofofoho. I oso'no Ap̄loham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'nohinoso Mel̄kisetek ma'mentisofoho. Oseso Mel̄kisetek kako Lifai huhwoe mta'ni ma'mentisofoho.

<sup>10</sup> Hwap̄ingoso ole, Lifai kako mmo'nyo sohonta Ap̄loham kako Mel̄kisetek̄mo hon̄ngkanopo uswo'nonto ho'yango fehohnjo uȳimentiso sohonta kako kakoe imu Lifai uyone hopaso uȳimentisofoho.

*A'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo hohontajo yahino somo uyohope-e'nefoho.*

<sup>11</sup> Hohonta hwe moyā'mi hof̄ko hon̄ngkano hungkuno Mouses mta'ni ma'mentohofoso ole ul̄mento, A'amu Lifaiso hof̄ko a'amufe wonyo wae yafo syoho'neso hof̄ko yahu wofonjokisyosyant̄feho. Ose ulonto An̄tu kako Elounīmo oso syoho so'no s̄mo'mo uhwosopo'mentisofoho. I oso'no yahino s̄mo'njo yahu hon̄yo us̄humayoso a'amumo wop̄ingo umokiyo'ne hopo'manji nom'ne hwe a'amu An̄tu'nji ufohi'nyo'ne yahino songo'nji Mel̄kisetek kako syoho imentiso hopaso t̄fi peho'ne i'mofapmmentisoto.

**12** U a'amufe wonyo wae syoho'njo sohwa hof̄koe yahino uyohopo'n̄fijoso hon̄ngkano hungkuno hi uyohopo'n̄mtonoho.

**13** Oso yahino songo uyohopeso An̄tu kako nakwoe Hwe Engo Jisasimne'no nelalofoho. I oso'no kako Lifaiye temtitifo mta'ango'maho. O'o, Jisasiye temtitifo sohwa hof̄ko oso syoho a'amufe wonyo wae yaofō so'no n̄hu'no mim-motofofoho.

**14** Nakwo huno ole nayohi, Jisas kako Jutafe temtitifo mta'ango hwefoh. Oso temtitifo somne'no Mouses kako a'amufe wonyo wae yaofō syoho so'no mul̄mmentisofoho.

*Jisas kako a'amu An̄tu'nji ufohi'nyo syoho Melikisetek kako imentiso hopaso Jisas ne'no ihwonefoho.*

**15** Jisasiye temtitifo kengo mta'ango sohwo kako a'amufe wonyo wae n̄hu'nahone yaofonto kako syoho songo a'amu An̄tu'nji ufohi'nyo imentisofoho. Oso syoho songoso Melikisetek imentiso pa'nyoso uhwonontani oso'no nakwoe hunoso eholosonesyalofoho.

**16** Hwe fihwa a'amufe wonyo wae yaofō syoho'njo sohwa hof̄ko Lifaiye temtitifo mta'ango'nohino hwafoho. I oso'no Jisas oso syoho hiso Lifaiye temtitifo mta'ni moma'mmentisofoho. O'o, Jisas kako a'amufe wonyo wae n̄hu'nahone yaofonto kako a'amu An̄tu'nji motufohi'n̄mentisofoho. Jisas kako songo ne'no humawo'n̄ngkiso hwefoh. Oso'no Jisas kako An̄tuye yokumpohn'nyo'nji olo syoho loso ne'no ihwonefoho.

<sup>17</sup> Oso'no An̄tu Jisas̄mo ul̄mento,  
 K̄ko a'amu ngkimo motan̄fohi'nyo'ne syohoso  
 Mel̄kisetek imentiso hopaso ne'no  
 yohotnne hwosoho.

Ose ul̄mentisofoho.

<sup>18</sup> Oso'no hohontajo yahino a'amufe wonyo  
 wae yaofoso An̄tu kako wae yao'mentisofoho.  
 Hwap̄ingoso hohontajo yahino a'amufe wonyo  
 wae yaofoso hopo'maho. O'o, hohontajo yahin  
 noso nakwo An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono uyoso  
 monefo'manefoho.

<sup>19</sup> Oso hon̄ngkano hungkuno Mouses  
 nejapmmentisoso nakumo wop̄ingo An̄tu  
 pa'nyo monamokonehoho. Oso'no  
 An̄tu kako hon̄ngkano nom'ne songo  
 hwosampo'mentisofoho. Oso hon̄ngkano  
 songoso nakwo An̄tu'nji ufohi'nyoso hoponoho.

<sup>20</sup> An̄tu kako Jisas a'amufe wonyo wae  
 n̄ihu'nahone yososo kako'nji ufohi'nyo'ne syoho  
 so'no uhwosopo'mentisofoho. An̄tu Jisas̄ye  
 temtitofo somne'no uhwosopo'mentiso'maho.  
 O'o, a'amu An̄tuye hungkuno so'no huno nehopi  
 uyoso'no kakoe yofe yokintahopone'e so'no lonto  
 kako Jisas̄mo uhwosopo'mentisofoho. A'amu  
 Lifai sohwa oso'nji uhwosopo'mentohofo'maho.  
 O'o, hof̄ko homn̄ngkwa'wehwoe pijohinopo  
 ma'mentohofofoho.

<sup>21</sup> An̄tu kako hungkuno yokumpohn'nyo  
 lonto Jisas̄mo ole so'no uhwosopo'mentisofoho.  
 Jisas kako a'amufe wonyo wae n̄ihu'nahone  
 ihwosi An̄tu'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no  
 uhwosopo'mentisofoho. Ole ul̄mento,  
 Ngko An̄tu hwo'nyoho.

Olo hungkuno yokumpohn'nyo kilalokwe loso  
uyohope-e'ne'maho.

Kīko a'amufe wonyo wae n̄ihu'nahone yohoji  
ngko'nji motan̄ifohi'nyo'ne syohoso ne'no  
yohotnne hwosoho.

Ose ul̄imentisofoho.

<sup>22</sup> An̄itu kako oso hungkuno yokumpohn'nyo  
ul̄imentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas  
kako nakwo'nji An̄itumo motonafohi'nyo'ne  
pmmentisofoho. Olo yahino songo  
motonafohi'nyo'ne loso hon̄ingkano hungkuno  
hohontajo somo yakolo'nnyeofoho.

<sup>23</sup> Hohonta a'amu pi'n̄ingo a'amufe  
wonyo wae yaofa syoho'njo sohwa  
humamotofofoho. Hwap̄ingoso hofiko songo  
ne'no humamotofo'maho. O'o, hofikoe syohoso  
noho'nasyont̄ifi pe'n̄imentohofofoho.

<sup>24</sup> I oso'no Jisas kako poyo pe'nonto apa'no  
likafonto songo ne'no humayo hweho. Kako  
a'amu An̄itumo ufohi'nyo'ne syohoso ne'no yon-  
teso nom'nehwo muyohopenohoho. Awonoho.

<sup>25</sup> I Jisas huhwo sohwo kako An̄itu'nji ne'no  
nohumanto kako nakumo nefo'mayo'ne jomo  
ulalofoho. Oso'no hwe moyam̄i An̄itumo  
u'mane'entani nakwo Jisasimo s̄imeho  
hi'ntnnono uyihwaso'no Jisas kako asomo  
net̄imanefoho.

*Jisas nakumo yo'mayo so'no nefo'mayo'neso  
hoponoho.*

<sup>26</sup> Jisas kako yofe engo a'amu'nji An̄itumo  
ufohi'nyo'ne syoho'njo sohwo kako nakumo  
yo'mayo so'no nefo'mayo'neso hoponoho. Jisas

kako nakwo a'amu wonyo'njo lohn'nnonji nohumanto kako wonyo hon̄ingkano n̄ihu'no mimmentisofoho. O'o, wop̄ingo'nohini humamentisofoho. Oso'no An̄itu kako a'amu hopi'nonohino hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji enjwa'mo nohumantifi Jisas kako'nohini yokintahopo uhumat̄'mentisofoho.

<sup>27</sup> A'amufe wonyo wae yao'motofo sohwa hof̄ko s̄ikuno huhwo huhwi yahu fonjokisahumotofoho. S̄imo'mo hof̄koe wonyomne'no fonjokisasyontifi t̄ifi a'amufe wonyomne'no fonjokisahumotofoho. Oso'no Jisas kako syoho ose'njo hwo'maho. O'o, awonoho. Kako a'amu hopi'nonohinofe wonyo wayo'ne wape'n̄imo lonto kako s̄ikuno anga'nohino somo kako a'amu hopi'nonohinofe wonyoso n̄ihu'nahone wae yao'mentisofoho.

<sup>28</sup> Hohontajo hon̄ingkano hungkunomo a'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo ane wonyo hon̄ingkano'njo sohwamo oso syoho so'nno uhwosopo'mojofoho. I An̄itu kako hungkuno nehopi lonto kako oso syoho so'nno kakoe Hwomu Jisas̄mo uhwosopo'mentisofoho. An̄itu kako oso syoho somne'no Jisas̄mo uhwosopeso nto'nohino. Kako hoponoho. Oso syoho hiso ne'nno ihwonefoho.

## 8

*Jisas kako ahwomomo nohumanto kako nakumo An̄itu'nji ufohi'nyo'ne syoho yalofoho.*

<sup>1</sup> Hungkuno lalokuhwone hwap̄ingoso ole, Jisas kako nakwo'nji An̄itumo motonafohi'nyo'ne nakwoe wonyo wae enamofo'ne nakwoe Hwe

Engo hweho. An̄itu kako ahwomomo humaso sohwoe aho angahohnta'ni Jisas humanto yo'mayoso mokosyohumaho.

<sup>2</sup> Osopo nohumanto An̄ituye ango wop̄ingo ne somo a'amu An̄itumo motonafohi'nyo'ne syoho yalofoho. Oso ango neso a'amu mol̄imentohof'o'maho. O'o, An̄itu kako'nohino mol̄imentisofoho.

<sup>3</sup> A'amu hwahoponjo sohwa a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hof̄koe syoho olenoho. Hof̄ko An̄itumne'no yo'mayo yano uyont̄fi yahu fonjokisasyont̄fi yahu'nji yo'mayo so'nji An̄itu uhwonyo'ne kisahumotohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas K̄lais kako huhwo'nji An̄itumo yo'mayo anga'nohinoso yano uȳmontonoho.

<sup>4</sup> Jisas kako olahonta nakwoe hwaho lopo ne'no humantontentesi kako olo syoho lo'nji miȳhwonesohilo. Hwap̄ingoso ole, a'amu hwahoponjoso olo syoho loso'nji hof̄ko hohontajo hon̄ingkano hungkunomo in̄ngkawent̄fi yo'mayoso An̄itu uhwonyo'ne kisosyalokofo.

<sup>5</sup> I a'amu hwahoponjo olo syoho loso'njos o hof̄ko a'amu An̄itumo ufohi'nyo'ne syoho neso yamofo it̄hwalokwofo. Syoho neso K̄lais kako An̄ituye ango ahwomomjo ne somo yalofoho. Osopo kako An̄itumo motonefohi'nalofoho. Oso ango ahwomomjo so'no An̄itu Mouses̄mo ul̄mentisofoho. Mouses kako An̄itumne'no hwap̄ife ango wamol̄imoto yahon̄ingki An̄itu ole ul̄mento, Ngko ahwomomjo ango huyo'mango hwof̄ki'nyopo ut̄hwamentohe oso pa'nyoso hofiyō moso.

**6** I oso'no oso syoho Jisas ma'mentisoso a'amu hwahoponjoso a'amufe wonyo wae yaofo syoho'njo somo yakolo'nnyofoho. Hwap̄ingoso Jisas kako ahwomomo nohumanto nakwo'nji An̄itumo motonafohi'nyo'ne mokotijwonemokosyohumaho. Oso yahino songo Jisas yalokunjoso hohontajo yahino An̄itumo ufohi'nyo'ne imotofo somo hwofilo'nnyofoho. Jisasiye yahino songoso ne'no nowentihwonefoho. Hohontajo yahino yamofo itihwayo imotofoso moi'wo imo'nonefoho.

*An̄itu'nji mokotijwonasiyo'ne hon̄ingkano songoso hohontajo somo yakolo'nnyofoho.*

**7** A'amufe wonyo wae yahino s̄imo'mjoso olenoho. Hof̄ikoe wonyomne'no yahu fonjok-isahumotofofoho. Oso yahino s̄imo'mjo hopantentesi An̄itu kako nom'ne yahino songoso monejape'njo ihwonesohilo.

**8** I oso'no An̄itu kako a'amufe wonyo somo nuhwononto ole ul̄imento,  
A'amu Is̄ilael s̄ikunonji, Juta s̄ikunonji sekwo upa'n̄imno.

Ngko An̄itu hwo'nyoho.

Sekwo ngko'nji mokotijwahinyo hungkuno songoso we'enepi waselimo.

**9** Hungkuno songo loso hohontajo hungkuno seyakwosamo uȳimentohe pa'nyo'maho.  
O'o, hohonta seyakwosa sohwamo Ijip mta'ni ipemotawenji hungkuno ngko'nji mokotijwahinyoso uȳimentohefoho.

I oso'no oso hungkuno homo somo hof̄iko t̄ifi min̄ingkammentohofofoho.

Oso'no ngko hof̄kimo hohujo ik-inj̄mo'mentohefoho.

10 Olo hungkuno songo ngko'nji mokot̄jwahinyoso a'amu Is̄lael somo t̄fi no'mo uȳmonne'no yohono.

Hungkuno songo loso hof̄koe hunomo, hof̄koe s̄imehomo woho'nahumonne'no yohono.

Hof̄ko ngkimo want̄fe, K̄ko nakwoe An̄tu hwosoho. Ose wontant̄feho.

Ngko hof̄kimo ul̄monnoho. Sekwo nje mehom kuyoho. Ose ul̄monnoho.

11 Oso hohosohonta a'amu anga'no anga'no ngko hungkuno songo hof̄koe s̄imehomo ho'nahumeso hof̄ko homn̄ngkwa'wehwosamo oso hungkuno hiso molut̄hwafitnnehofo.

Sekwo An̄tumne'no huno f̄syaf̄hupmno.

Kakimo s̄imeho uȳmno.

Oso hungkunoso lut̄hwamentohofo oso hohosohonta molut̄hwafitnnehofo.

Hwap̄ngoso a'amu hopi'nono engo'nji we'e'nji hof̄koe hunoso ngkine'no huno nto'no syaf̄hupitnnehofo.

12 Osohonta ngko hof̄kine'no hitoho ntonfahon̄ngkuhwosi hof̄koe wonyo wae umo'monnoho.

Ngko hof̄koe wonyo homo somne'no apa'no huno mosyaf̄hu'mnephono.

An̄tu ose l̄mentisofoho.

13 An̄tu kako nakumo mokot̄jwonasiyo'ne hungkuno songo nal̄mentiso so'no hohontajo hon̄ngkano hungkunoso yokumpohn'nyo

ane'njo imokumentisofoho. Oso hohontajo hungkunoso nihu'nahone moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

## 9

*A'amu hwahoponjo a'amufe wonyo wae yaifo syoho'njo sohwa hofiko yahu honiyo Anitune'no sisyahumentohofofoho.*

<sup>1</sup> Honingkano hohontajo mokotijwahinyo hungkuno simo'mjoso Anitu kako ngkine'no syanifisiyo'ne yahino so'nji hwapife ango so'nji a'amu Islael somo uymentisofoho.

<sup>2</sup> Oso hwapife ango molimentohofoso ango hufa'u'njoponoho. Oso ango simo'mjo hoku'yo'njo sopo Anituye Anglofaho limotofo somo sikiloho'nji epohumayo'nji Anitumne'no wopayo ho'nahinyoponoho.

<sup>3</sup> Oso hwapife ango homo somo ajwopo hwapife pmpili'peesyontifi oso ango nom'neso Anitu kako humawo'nningkisoponoho limotofofoho.

<sup>4</sup> A'amu Jutaso hofikoe hamniyoho ho'yango yo'mayoso nohu'meesyontifi yo'mayo Anituye angomne'no yo'mayo na'nohino wonyoangkafoso mtif'mokontifi ho'nahumentohofofoho. Oso ango homo somo epohumayo na'nohino mtif'mokontifi osopo hwone mijo sisasyontifi toho into'mentohofoso Anitumne'no tikayo akino wopingo'njo usimokuwo'nningkohofoponoho. Nom'neso hofiko ipofo na'nohinoso mtif'mokumentohofofoho. Oso ipofo homo

somo ahwonte na'nohino wo'nnnyoso oso wosopayo *mona* ahwomo mta'ango An̄itu uȳimentisoso wo'nnnyomnoho. Nom'neso ole, An̄ituye yokumpohn'nyo a'amu somo ut̄hwayo so'no Eloun̄iye mno somta'ni fesiyo sapmmentisofoho. Oso mno so'nji sojo hufa'uyopo An̄itu kakoe hungkuno mt̄i'mokonto a'amu somo uȳimentisofoho. Oso'nji oso ipofo homo somo weho.

<sup>5</sup> Oso ango homo somo An̄itu kako humayo'neponoho l̄imotofo so'no ut̄hwayo'neso hof̄iko oso ipofo sopo a'amu ahwomomjo hufa'u hwa'uye huyo'mango wonyoangkafo fefeeleho'nji mt̄i'mokumentohofofoho. Oso hwa'uye huyo'mango s̄ife ki'nyopo a'amufe wonyo wae yaofol'ne yahu hon̄iyo sisyasiyo'neponoho. I oso ango homo somjo yo'mayo yolo ho joso ehohosasiyo'neso nom'ne s̄ikunomnefoho. Olo iyoswo lomo mamti'mokumnehono.

<sup>6</sup> Oso yo'mayoso hof̄iko yont̄ifi An̄ituye ango somo ho'nahumentohofofoho. Oso hohosohonta a'amufe wonyo wae yaofo syoho'njo sohwa s̄ikuno huhwo huhwi hof̄iko hwapife ango hoku'yo s̄imo'mjo somo noswont̄ifi osopo hof̄iko a'amufe wonyo wae yaofo syoho imotofofoho.

<sup>7</sup> I oso'no soswo anga'no uyokolofahon̄ingki s̄ikuno anga'nohino somo hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae yaofo syoho'njo sohwo kako oso ango ajwo so'mo humentisofoho. Oso ango homo somo kako yahu hon̄iyo nomotaswonto An̄itumo ul̄imento, Ngko'nji olo a'amu lo'nji nakwo hon̄ingkano wonyo so'no huno mon-

ayo'njo yalokunjo so'no olo yahu hon̄yo oso wonyo wae iyo'ne kijopalokweno. Ose ulonto An̄tumne'no ho'nahumentisofoho.

<sup>8</sup> Oso yahino hiso'no An̄tuye Towahuno Wop̄ingo nakumo ole lonet̄hunyofoho. A'amu sakinjoso oso ango ajwo so'mo An̄tu humawo'n̄ingkisoponoho mul̄imotofo sopo mohufitnnehoho. O'o, olo hon̄ingkano loso p̄iku'nawo'nnyoponoho.

<sup>9</sup> Oso hwapīfe ango hiso nakwoe hunomo eholosonasiyo'ne huyo'mangofoho. Hwap̄ingoso ole, yo'mayo yahu so'nji An̄tumne'no ho'nasiyoso a'amufe hon̄ingkano wonyomne'no hof̄koe hunomo wonyo hwo'nyoho hnn̄two'n̄ingkohofoso wae mmofonehoho.

<sup>10</sup> Oso hon̄ingkano hungkuno Mouses̄mo An̄tu s̄mo'mo uȳmentisoso wosopayo nyo'ne, mijo nyo'ne, mijo yoma'nyo'ne, yo'mayo iyo'ne yahino'nohini uȳmentisofoho. Oso yahinoso yamofo hungkuno'nohinofoho. Oso yahinoso ne'no nowentan̄ingki hon̄ingkano nom'ne songo ito'nohinoso u'mofapmmonte'no yohoho.

*Jisas K̄lais kakoe hon̄yoso nakwoe wonyomne'no usihuma'mentisofoho.*

<sup>11</sup> Oso hon̄ingkano songo An̄tu kakoe a'amu'nji ufohi'nyo'neso nto i'mofapmmaho. Hon̄ingkano songoso K̄laisiyoho. K̄lais nakwoe Hwe Engo a'amufe wonyo wae n̄ihu'nahone yaofo syoho'njo hweho. Jisas huhwo sohwo An̄tuye ango ne somo nto humaho. Oso ango hiso hwahoponjo hwapīfe ango homo

yakolo'nnyofoho. Hwap̄ingoso oso ango hiso a'amu hwahoponjoso mol̄imentohofo'maho. Hwahoponta'ango'maho.

**12** O'o, K̄lais kako yahu *meme'nji mpul̄imokau'njiye hon̄yo'nji* oso ango An̄tu humaso somo motahumentiso'maho. O'o, kakoe hon̄yo nakwoe wonyo n̄ihu'nahone wae enaofo'ne An̄tumo uyonto humentisofoho. Oso hon̄yoso s̄ikuno pi'n̄ngomo us̄ huma'mentiso'maho. O'o, s̄ikuno anga'nohino somo us̄ huma'mentisofoho. Oso'no kakoe temtitifo nemokahon̄ngki nakwo kako'nji ne'no nohumentihwanefoho.

**13** Hwe fihwo kako hon̄ngkano hungkuno fehohnjomo ito'no min̄ngkayo'manji osohumo An̄tu uhwononto kihpa'nyo imo'n̄mentiso somo uhwon̄mentisofoho. Oso humne'no a'amu fihwo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako *mpul̄imokau* tohomo fonj̄'mofonto oso hwakufo so'nji nom'ne yahu hon̄yo'nji a'amu kihp̄'njo sohumo kisuhumentisoso kihp̄'maso imokumentisofoho.

**14** I oso'no K̄laisiye hon̄yo oso yahu hon̄yo somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako kakoe a'apaho a'amufe wonyo wae n̄ihu'nahone yafo'ne An̄tumo uȳmonto yahon̄ngki An̄tuye Towahuno songo ne'no humawo'n̄ngkiso sohwo kako K̄lais hon̄ngkano wonyo miyo'neso ufo'ma'mentisofoho. Jisas nakumne'no poyo pe'n̄mentiso so'no nakwoe hunomo wo'nyo'nwoho hnn̄wo'n̄ngkuhwoneso Jisas kako wae enaofiwo'n̄ngkisofoho. Oso'no nakwo siki syoho miyanehwono. O'o, nakwo

An̄tu songo ne'no humayo sohumne'no syoho ulohofiyō'nwaho.

*Jisas K̄laisiye hon̄yo songoso nakwo An̄tu'nji mokot̄jwahinyo'ne imo'n̄imentisofoho.*

15 Oseso Jisas kako nakwo An̄tu'nji mokot̄jwahinyo'ne yahino songo somo ajwopo humaho. Osopo nohumentan̄ngkuhwosi nakwo An̄tu nahwosopo'mentiso hn̄nwi yo'mayo Jisas songo ne'no humayo'ne nal̄mentisoso womantanaho. Hwap̄ingoso nakwo hohontajo hon̄ngkano hungkunomo ito'no min̄ngkayo'njo yontani hon̄ngkano wonyo imotohwone somta'ni Jisas kako nakumne'no poyo pe'n̄imentiso so'no kako nakumo hon̄ngkano wonyo mta'ni is̄hutofonema'mentisofoho.

16 A'amu olo hwaho loponjo sohwo ole liwo'n̄ngkohi, Ngko poyo pe'n̄ime sohonta nje yo'mayoso nje mehomiso mapitnne'ento liwo'n̄ngkohoho. Oso a'amu huhwo sohwo nope'n̄ngkahon̄ngki a'amuso nuhwonontifi oso hwoe yo'mayo ho.yangoso kakoe mehomimne'no lontifi uȳwo'n̄ngkohofofoho.

17 Oso hwe nje yo'mayoso nje mehomiso mapitnne'ento līmentiso sohwo nohumentan̄ngkuhwosi momapitnnehofo. Peho'neto. Kako poyo mape'nyofoho. O'o, poyo pe'n̄ngkuhwoso'no yo'mayoso womantifeho.

18 I oso pa'nyo nakwo An̄tuye hungkuno Mouses̄mo s̄mo'mo uȳmentiso so'no huno wosyof̄syano. Oso hungkuno hohontajo a'amu'nji An̄tu'nji mokot̄iku'nyo'ne so'no a'amufe wonyo wae yaofoso hof̄ko yahu hon̄yo

mus̄humaso'njo yont̄fijontentesi An̄tuye hungkuno yokumpohn'nyo ane'njo'nesohilo. O'o, hof̄ko yahu hon̄yo us̄ huma'mentohofo so'no An̄tu'nji mokot̄ku'nyo'ne hungkunoso yokumpohn'nyo imokumentisofoho.

**19** S̄imo'mo Mouses hwe moy'a'mi somo yo'mayo hon̄ingkano hungkuno hopi'nonohino An̄tu'nji mokot̄ku'nyo so'ne ul̄mentisofoho. Nulonto kako yahu *meme'nji mpulimokau* mu'nji nofonjasyonto hon̄yoso mijo'nji ahwontemo sisȳ'mo'mentisofoho. Ose yonto kako yahu *sipsip* lohwo ho'yo fayo hon̄yo'nohino so'nji nomanto hwol̄impopo somo popojonto yahu hon̄yo'nji mijo'nji yomanto iyoswo An̄tuye hungkuno'njo hwe moy'a'mi so'njimo ifol̄posi'mee'mentisofoho.

**20** Mouses ose yonto ul̄mento, Olo hon̄yo ifol̄posi'meesemofohe loso An̄tu'nji mokot̄ku'nyo hungkunoso yokumpohn'nyo imokiyo'nefoho. Sekwo olo hungkuno losomo ito'no fin̄ingkamno.

**21** Ose ulonto kako yahu hon̄yoso hwapife ango'nji iku'yo yo'mayo oso ango homo somjo An̄tuye yofe ho'nomayo'ne yo'mayo somo ifol̄posi'mee'mentisofoho.

**22** Ihwoni, a'amu hon̄ingkano hohontajo somo in̄ingkamotofoso yo'mayo somo hof̄ko hon̄yo'nji ifol̄posi'mee'motofoso An̄tu nuhwononto wop̄ingo uhwon̄imentisofoho. Hon̄yo mus̄humaso'manji An̄tu hof̄koe hon̄ingkano wonyo somo wae meeofonehoho.

*Jisas K̄lais nakwoe wonyo wae yaofo'ne*

*kan̄ingkwohumo kako yano in̄imentisofoho.*

23 Yo'mayo hwapīfe angomo ho'nahumentohofoso ahwomomjo yo'mayo ne somo yamofo netihwayo'nefoho. Hwapīfe ango homo somjoso honiyonji ifoliposi'mee'mentohofoso so'no An̄tu uhwonimentisoso yo'mayoso wopingo uhwonimentisofoho. I oso'no ahwomomjo ango neso ose'njo'maho. O'o, hwahoponijo yahu honiyoso hopo'maho. O'o, yahu honiyoso wopingo monamokiyo'njo yontan̄ingki An̄tu nahonimentisofoho.

24 Jisas kako nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta kako hwapīfe ango a'amu molimentohofoso ango ajwo ne mo'mjo ango An̄tu humawo'n̄ingkisoponoho mulimentohofoso somo mahummentisofoho. Oso ango homo somo ahwomomjo ango ne somo yamofo netihwayo'nefoho. Jisas kako ahwomomjo ango ne somo noswonto An̄tuye s̄imanopo nohumanto nakumne'no syoho iwo'n̄ingkiso hweho.

25 Hwe a'amufe wonyo wae syoho'njo yofe engo'njo sohwo kako soswo anga'njo anga'njo uyokolofahoningki yahu honiyonji motasyiwo'n̄ingkisofoho. I oso'no Jisas kako kan̄ingkwohwo An̄tumo a'amufe wonyomne'no s̄ikuno pi'n̄ngomo in̄mentiso'maho.

26 U Jisas s̄ikuno pi'n̄ngomo engo yontentesi kako An̄tu nakwoe hwaho s̄imo'mo mt̄i'mokumentiso somta'ni poyo pe'n̄ipe'nyo mj̄im̄hwonesohilo. O'o, awonoho. Jisas kako nakwoe hwahopo s̄ikuno moi'wo umo'n̄monto yahonjo somo no-

ponto nakwo hopi'nonohino hn'nwiye wonyo wae n̄ihu'nahone yaof'o'ne s̄kuno anga'nohino somo kakoe a'apaho An̄itumo in̄mentisofoho.

<sup>27</sup> A'amu hopi'nonohini olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi s̄kuno anga'nohino somo poyo pe'n̄iwo'n̄ingkuhwonefoho. Poyo pe'n̄ingkuhwasi nakwo An̄itu'nji hungkuno ikwolofo'ne so'no wanefoho.

<sup>28</sup> Oseso Jisas K̄lais kako s̄kuno anga'nohino somo kako An̄itumo nakwo hopi'nonohino hn'nwi wonyo wae n̄ihu'nahone yaof'o'ne kakoe a'apaho inonto pe'n̄imentisofoho. Ose pe'n̄imentiso so'no kako asomo poso sohonta kako nakwoe wonyomne'no apa'no pe'nyo'ne'maho. O'o, kako nop̄ihwosi a'amu kakine'no hontohumalohwone hn'n̄imo net̄mayo'nefoho.

## 10

*Yahu hon̄yo hohontajoso a'amufe wonyo wae n̄ihu'nahone yaofoso hopo'maho.*

<sup>1</sup> Oso hohontajo hon̄ingkano hungkuno An̄itu Mouses̄mo uȳmentisoso yo'mayo wop̄ingo t̄fi imo'none so'no yamofo net̄hwayo'nefoho. Oso hungkuno s̄mo'mo uȳmentisoso hungkuno wop̄ingo t̄finjoso afa'maho. O'o, hohontajo hon̄ingkano hungkunoso ole nalohi, Sekwo soswo anga'no anga'nohino somo sekwoe wonyomne'no yahu fonjokisahumno. Ose nal̄imentisofoho. I oso'no a'amu oso hungkuno somo in̄ingkamotofoso hof̄ikoe huno s̄meho wop̄ingo neso imokiyo'ne'maho.

<sup>2</sup> O'o, hohontajo hon̄ngkano hungkunoso a'amufe hon̄ngkano ne wop̄ingo imokontentesi a'amu hiso An̄tumne'no yo'mayo yahu ne'no mofonjokisyasyi'kutnnesohilo. O'o, oso a'amu hiso hof̄koe hon̄ngkano wonyo somne'no won̄imango ne'no un̄ingkahon̄ngki hof̄koe wonyomne'no yahu ne'no fonjokisasyi'wo'n̄ingkohofoho.

<sup>3</sup> I oso'no soswo huhwo huhwi hof̄koe yahu fonjokisasyontifi hof̄koe hon̄ngkano wonyomne'no huno ufohotofo'nefoho.

<sup>4</sup> Hwap̄ingoso yahu hon̄yoso a'amufe wonyo wae meeofonehoho. O'o, n̄hu'no awonoho.

<sup>5</sup> Oso'no K̄lais nakwoe hwahopo wapmmonto yonto An̄tumo ole ul̄imento,  
A'amufe wonyo hon̄ngkanomne'no yo'mayo yahu kijapi'wo'n̄ingkohofoso ngkilaho lalokuno.  
I oso'no k̄ko ngkine'no hwahoponjo a'apaho somne'no enisyohumahon̄ngkini hof̄koe hon̄ngkano wonyomne'no nje a'apaho loso wokijapmmonne'no yohono.

<sup>6</sup> A'amu hof̄koe wonyo hon̄ngkanomne'no yahu hopi'nonohino tohomo fonji'mofontifi yo'mayoso k̄ko uhwonyo'no kisosyontan̄ngkofi jiye s̄meho wop̄ingo makumo'n̄ingkiyohoho.

<sup>7</sup> Oso'no ngko ole kiloho, U An̄tu k̄ko ngkimo nohonyo.

Yo'mayo ngko poyo pe'nyo so'ne iyoswomo mt̄i'mokumentohofoso ngko jiye hunomo kin̄ngkape-e'ne wawomne'no yohono.

Ose ul̄mentisofoho.

<sup>8</sup> S̄imo'mo K̄lais kako An̄tumo olo so'no ul̄imento, A'amu hof̄koe wonyomne'no yahu fonjasȳwo'n̄ngkohofo so'no k̄ko ngkilaho līwo'n̄ngkohino. Yo'mayo yahino wonyo somne'no kijap̄wo'n̄ngkohofoso jīje s̄imeho wop̄ingo makumo'n̄wo'n̄ngkiyohoho.

Oso hon̄ngkano hungkuno An̄tu kako Mouses̄mo s̄imo'mo uȳmentiso somo hof̄ko ko in̄ngkamotofo so'no oso hungkuno hiso K̄lais An̄tumo ul̄mentisofoho.

<sup>9</sup> Ose ulonto An̄tumo ul̄mento, U An̄tu ngko nto pohono. Jīje s̄imeho wop̄ingo kumo'nyo'neso yo'mayo uȳmonne'no yohono. Ose ulahon̄ngki An̄tu kako hohontajo hof̄koe wonyomne'no yahu fonjokisahumentohofo yahino somo wae yaofonto kako Jisas̄ye a'amufe wonyo wae yaofo'ne kakoe a'apaho inyoso An̄tu nomanto hohontajo yahino somo uyohopo'mentisofoho.

<sup>10</sup> Jisas K̄lais kako yo'mayo syoho An̄tuye s̄imeho wop̄ingo umo'nyo'neso yonto kako a'amufe wonyomne'no kakoe a'apaho in̄mentisofoho. S̄ikuno anga'nohino somo in̄mentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn̄n̄mo An̄tu nahon̄mentisoso wop̄ingofofo l̄mentisofoho.

*Jisas kakoe hon̄yoso nakwoe wonyo wae yaofo'neso hoponoho.*

<sup>11</sup> A'amu a'amufe wonyo wae yaofo syoho'njo sohwa hof̄ko s̄ikuno huhwo huhwi oso syohoso imotofofoho. Yahu ne'no fonjahumotofofoho. I oso hiso imotofoso a'amufe wonyoso wae mee'mmotofoho.

**12** I oso'no K̄lais kako a'amufe wonyo wae yaifo'ne s̄kuno anga'nohino somo kakoe a'apaho in̄mentisofoho. Ose in̄mentiso so'no nakwoe wonyo hon̄ngkano hopi'nonohino iment̄hwone so'nji olahontajo yalokuhwone so'nji hwangku yaso so'nji n̄hu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yao'mentiso sohonta kako An̄tuye aho angahohnta'ni usijo'no humaho.

**13** Osopo nohumanto An̄tu kako Jisas̄ye mangohwa nje s̄f̄ki'nyo'mo won̄humajononto hon̄tohumaho.

**14** Jisas kako a'amufe wonyo wae n̄hu'nahone yaifo'ne s̄kuno anga'nohino somo kakoe a'apaho in̄mentiso so'no oso a'amu kako nahwosopo'mentiso hn̄n̄imne'no n̄hu'nahone wop̄ingofoho l̄mentisofoho. Ose l̄mentiso so'no nakwo wop̄ingo imo'nalokuhwono.

**15** An̄tuye Towahuno huhwo kako nakumo olo hilo so'no nehopeho nal̄mentisofoho. S̄mo'mo ole nalohi,

**16** Hwangku yahino songo a'amu ngko'nji mokot̄ku'nyo hungkunoso uȳmonnoho.

Osohonta nje hon̄ngkano hungkunoso a'amufe s̄mehomo hof̄koe hunomo whoh'nahumonnoho.

An̄tu ose l̄mentisofoho.

**17** An̄tuye Towahuno sohwo nom'ne hungkuno nal̄mento,

Oseso ngko hof̄koe yahino wonyo so'nji hon̄ngkano wonyo so'ntnne'no apa'nno huno mosyaf̄siyo'njo uȳmonnoho.

Ose nal̄mentisofoho.

**18** U An̄tu kako nakwoe wonyo wae n̄ihu'nahone yao'mentiso so'no nakwo oso wonyo hiso'no An̄tumo apa'no peho'no uyanehwono. Awonoho. N̄ihu'nahone enao'mentisofoho.

*Nakwo An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono uyihwasi  
kako'njo tifonepo wohumano.*

**19** Nje a'amu soku, Jisas nakumne'no kakoe hon̄yo us̄ huma'mentiso so'no nakwo An̄tu humaso ango sopo nosyuhwasi osopo iyoho monanonehoho.

**20** Jisas kako nakumne'no poyo pe'n̄imentiso so'no hon̄ingkano songo oso ango An̄tu humaso sopone'no swane'no hwosampo'mentisofoho. Hohonta hwapi'e pmpilippehinyoso oso hon̄ingkano somo pi'ku'nawo'nnyofoho. I kakoe a'apaho in̄mentiso so'no oso hon̄ingkanoso n̄ihu'nahone hwosampo'mentisofoho.

**21** Jisas nakwoe hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae n̄ihu'nahone yaifo syoho'njo so-hwo kako nakwoe Hwe Engo An̄tuye temtitofo hn̄n̄imo nemokosyohumawo'n̄ingkiso hweho.

**22** Hohonta yo'mayo somo yahu hon̄yo ifoliposi'mo'mentohoho somo An̄tu uhwon̄imentisoso wop̄ingo uhwon̄imentisofoho. Oso hopaso Jisas kako nakwoe hon̄ingkano wonyomne'no poyo pe'n̄imentiso so'no An̄tu nahon̄imentisoso wop̄ingo nahon̄imentisofoho. Oso'no nakwoe hon̄ingkano wonyo somne'no nakwo s̄imeho tango moneyalofiyoho. I hohonta hof̄ko hof̄koe a'apaho An̄tu uhwonyo'ne mijo yoma'n̄imentohoho hopaso Jisas kako mijo

kiyonema'mentisofoho. Oso'no nakwo iyoho monanyo'njo nohumehwasi An̄itumo u'mano. Hwap̄ingoso kako nakwoe hungkunomo nepa'none so'no huno nayohoho.

<sup>23</sup> Nakwo nom'ne a'amu somo An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no yolo ho lijwaofiwo'n̄ingkuhwone so'no s̄imeho uyoso yokumpohn'nyo nokesyohumehwasi yo'mayo An̄itu nal̄imentiso so'no wohontohumano. Nakwo nohontohumehwasi po'n̄iffo humehwaloho. O'o, yo'mayo An̄itu kako yoneso'no nakumo nal̄imentisoso nehopeho. Oso An̄itu kako uȳimontonoho.

<sup>24</sup> Olo so'no huno wosyofisyano. Nakwo fo'ma'nyo engoso s̄imeho inyoso'no pipi yanehwono. Oso'no huno syofisȳhwasi huno wop̄ingo t̄ipemehwasi hofijo uyano.

<sup>25</sup> Nakwo a'amu An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono uȳiwo'n̄ingkuhwone hn'nwi nakwo Jisas̄iye yofe so'no uhu'mokohumayo yahino somo nus̄ikwaj̄hwaloho. A'amu fehohnjoso oso yahino somo nto ul̄iko'ma'malofofoho. O'o, nakwo nuhu'mokuhwasi An̄itumne'no yokumpohn'nyo lohofo'ne wofo'mo'nano. Ose yalokuhwoneso yokumpohn'nyo ne'no wofo'mo'nano. Hwap̄ingoso Jisas̄i'nji hungkuno ikwolofo'ne s̄ikunoso mofoneponoho.

*Nakwo An̄ituye Hwomu Jisas̄imne'no hohujo  
ikinj̄imofihwaloho.*

<sup>26</sup> Nakwo An̄ituye hungkuno ne somo huno naȳhwoso'no osopo nakwolaho lihwasi hon̄ingkano wonyomo ne'no nohumehwasi oso

hon̄ingkano wonyo wae enaifo'neso An̄itumo peho uyanehwono. N̄ihu'no awonoho.

**27** Ose yaso'manji nakwo nakwoe hon̄ingkano wonyo somne'no hungkuno ikwololofo'ne ne'no nohontohumehwasi iyoho wonanono. Hungkuno moi'wo ikwolof̄hwasi An̄ituye mango sohwona'n̄imo toho m̄ikun̄imposo somo nonanone'nwoho.

**28** Nakwo olo so'no huno nayohi, a'amu fihwo kako Mouses̄ye hon̄ingkano hungkunomo haloho maposo'no imentiso sohwo kako hon̄ingkano wonyo imentiso'manji nom'ne a'amu hufa'u, hufa'u s̄ihune osohwa wonyo somo uhwonont̄ifi oso a'amu huhwo sohwoe wonyomne'no hungkuno yoloho lījwafo so'manji oso hwe Mouses̄ye hon̄ingkano hungkunomo min̄ngkayo'njo sohumne'no hitoho mulofe'njo yont̄ifi fonjahumentohofofoho.

**29** A'amu An̄ituye hon̄ingkano hungkuno Mouses̄mo uȳimentiso somne'no ngkilaho līmentiso so'no ose imentofo'manji a'amu nom'nehwo kako An̄ituye Hwomumne'no ngkilaho loso'manji oso hwe huhwo sohumne'no An̄itu kako peho ulohofoneto. Oso a'amu huhwo sohwo kako tango m̄ikun̄imposo engo mane hwelho. Hwap̄ingoso oso hwe huhwo sohumne'no An̄itu'nji mokot̄iku'nyo'ne oso hwe sohwoe wonyo wae yafo'ne Jisas kakoe hon̄yo us̄ihuma'mentisofoho. I oso'no us̄ihuma'mentiso so'no hwe huhwo sohwo Jisas̄mne'no sitofo ul̄wo'n̄ingkohoho. An̄ituye Towahuno Wop̄ingo sohwo nalohof̄wo'n̄ingkiso

sohumne'no ngkilaho liwo'nìngkohoho.

<sup>30</sup> An̄tu kako ole l̄imentiso so'no huno nayohoho. A'amu hon̄ingkano wonyo iwo'nìngkohofo somo ngko An̄tu'ni kakoe wonyo somne'no wonyo aku uȳmonnaho. Nje syohofoho. Hungkuno nom'neso ole nal̄imento, Hwe Engo An̄tu sohwo kako kakoe hwe moy'a'mife yahino wop̄ingo'njo so'nji yahino wonyo'njo so'njimo yano ilofonefaho.

<sup>31</sup> A'amu yahino wonyo'njo somo tango m̄ikun̄imposo uyonefaho. Oso'no kako tango engo monejape so'no hon̄ingkano wop̄ingo'nohinimo un̄ngkowano.

*Nakwo An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uȳihwasi wolohofano.*

<sup>32</sup> Hohonta sekwo An̄tumne'no s̄imo'mo nupa'nont̄ifi s̄imeho hi'ntnnono uyahon̄ingkofi a'amu wonyo selohofahon̄ingkofi yo'mayo tango se'ma'mentiso sohonta sekwo yokumpohn'nyo loho'mento hofefaho. Oso hohontajo somne'no sekwo huno f̄isyaf̄hupmno.

<sup>33</sup> S̄ikuno fehohnjo somo hof̄iko sekumo hwe moy'a'mife t̄imopo sehumajont̄ifi hungkuno wonyo sitofo'nji selont̄ifi tango sejapmmentohofefaho. S̄ikuno nom'nemo sekwoe a'amuso oso pa'nyo tohino mentan̄ingkofi sekwo hof̄ikimo nuhwonont̄ifi ufo'mano lont̄ifi imentohofoso sekwo hof̄iko'nji tohino soma'mento hofefaho.

<sup>34</sup> Sekwoe a'amu fehohnjo hof̄iko An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono umento hofefaho so'no impo'angomo uhumo jahon̄ingkofi sekwo hof̄iko'nji tohino soma'mento hofefaho. S̄ikuno nom'ne somo sekwoe yo'mayo ho'yangoso

a'amu nom'neso wae esemofahon̄ngkofi sekwo ho'yango so'no huno engo mosyaf̄siyo'njo yont̄fi hwahoponjofoho. Womapife lont̄fi s̄meho wop̄ingo'nji s̄monyo imentohofofoho. Hwap̄ingoso sekwo huno moi'wonoho. Sekwoe ho'yango neso ahwomomo weho. Ne'no nowent̄hwonefoho.

<sup>35</sup> Oseso yo'mayo so'no sekwoe s̄meho yokumpohn'nyo uyoso noho'nasȳkutoho. O'o, An̄tu kako wop̄ingo selohofonefoho.

<sup>36</sup> Sekwo yokumpohn'nyo lohof̄kuji An̄tuye hungkunomo t̄fi fin̄ngkamno. Ose ifijo'manji An̄tu yo'mayo wop̄ingo wosejapmmo selimentisoso wot̄ipemant̄feho.

<sup>37</sup> An̄tuye hungkuno iyoswomo mt̄'mokumentohofoso ole nalohi, S̄kuno we'eneponoho.

Oso hwe nakwoe hwahopo wapmmo nal̄mentiso sohwo we'enepi wapmmontonoho.

Kako miyonehoho.

<sup>38</sup> Nje a'amu hon̄ngkano nto'nohino'njosο hof̄ko ngkimo s̄meho hi'ntnnono ntopalokwofoso hof̄ko songo nohu-mafitnnefoho.

I a'amu hiso ngkine'no hohujo ikinjan̄mopijo oso a'amu somne'no nje s̄meho wop̄ingo man̄mo'nonehoho.

Ose nal̄mentisofoho.

<sup>39</sup> I oso'no nakwo An̄tumne'no hohujo mikinjumofe'nwoho. Oso'no nakwo t̄kano somo tohino ne'no mayo sopono mowanehwono. O'o, nakwo An̄tumo s̄meho hi'ntnnono

uȳwo'n̄ingkuhwone hn'nwi nakwo s̄meho wop̄ingo'nji songo ne'no hument̄hwaneffoh.

## 11

*Mpohwosafe s̄meho hi'ntnnono An̄itumo uyo yahino hwap̄ingoso olenoho.*

<sup>1</sup> An̄itumo s̄meho hi'ntnnono uyo yahinoso olenoho. Yo'mayo wop̄ingo An̄itu sekumo waselohol'monnoho nal̄imentiso so'no hontohumalohwono. Neso ko yontani nakwo huno nayohoho. Wop̄ingo wonaloho'montonoho. Huno ose neyahon̄ingki An̄itumo s̄meho hi'ntnnono uyalokuhwono.

<sup>2</sup> A'amu hohontajo sohwa hof̄iko An̄ituye hungkunomo s̄meho hi'ntnnono uȳmotofo so'no An̄itu ul̄imento, sekwo s̄meho hi'ntnnono ntap̄mmentohofo so'no nje a'amu ne kuyoho selalokweno.

<sup>3</sup> Nakwo An̄itumo s̄meho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no huno ole nayohoho. An̄itu hungkuno lahon̄ingki nakwoe hwaho ahwomo nonyo wosopayo yo'mayoso siki imo'n̄imentisofoho.

<sup>4</sup> Ae'mta'ni nakwo a'amu An̄itumo s̄meho hi'ntnnono umotofo somne'no huno wosyof̄syano.

### *Apel*

Apel kako An̄ituye hungkunomo s̄meho hi'ntnnono uȳmementiso so'no kako yahu *sipsip* fonjokisahumentisoso An̄itune'no iloho yahon̄ingki An̄itu nuhwononto, Nje a'amu nehwosoho ul̄imentisofoho. Apeliye kola'wehwo Kein kako An̄itu hungkuno

uȳimentiso somo hwotoho hmmentiso so'no kako wosopayo'nohini uyahon̄ngki An̄tu, Nje a'amu nehwosoho mujo'njo imentisofoho. Apel kako An̄tuye hungkunomo in̄ngkawento pe'n̄imentisofoho. Oso'no kakoe hungkunoso hon̄ngkano wop̄ingo somo nakumo net̄hwawo'n̄ngkisofoho.

### *Inouk*

<sup>5</sup> Inouk kako nohumanto An̄tuye yahinomo t̄fi in̄ngkawento An̄tuye s̄meho wop̄ingo umokumentisofoho. Kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳimentiso so'no kako poyo mape'n̄immentono. O'o, An̄tu a'apaho hi'nji ut̄ma'mentisofoho. Oso'no a'amuso hof̄ko kakoe pijafō so'no haf̄hafe wonyopi t̄pmmentohofoho.

<sup>6</sup> A'amu An̄tumo s̄meho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako An̄tuye s̄meho wop̄ingo mumokonehoho. Hwap̄ingoso hwe fihwo kako An̄tumo u'ma'mo loso sohwo kako An̄tu humaso so'no s̄meho hi'ntnnono uȳwo'nono. Oso'nji a'amu An̄tune'no t̄pewo'n̄ngkiso osohumo An̄tu wop̄ingo uloho'montonoho. Oso'ntnne'no s̄meho hi'ntnnono uȳwo'nono.

### *Niwa*

<sup>7</sup> Niwa kako yo'mayo t̄fi imo'none so'no muhwoniyonto kako An̄tuye hungkunomo nupa'nonto s̄meho hi'ntnnono uȳimentisofoho. Oso'no kako yofayokino ango'njo m̄ikun̄imposo mt̄'mokumentisoso hof̄ko'montohwa yofayokinomo humentohofoso songo humen-tan̄ngkofi a'amu hopi'nono yofayokinomo mahumentohofoso poyo pe'n̄imentohofoho.

A'amu homo somo N̄wa kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uyo yahinoso hofiyohut̄hwamentisoso hofiko halocho maposo'njo imentohofoso hungkuno tango'njo ikwolofo'neso wo'nnyofoho. N̄wa kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso so'nno An̄tu ul̄mento, K̄ko nje a'amu ne hwosoho. Ose ul̄mentisoso An̄tu a'amu hopi'nono kakimo s̄meho hi'ntnnono uȳwo'n̄ngkohofo somo oso hiso ul̄wo'n̄ngkisofoho.

### *Ap̄loham*

<sup>8</sup> An̄tu Ap̄lohammo hungkuno ulahon̄ngki Ap̄loham kako hungkuno homo somo s̄meho hi'ntnnono uyonto t̄fi in̄ngkawomentisofoho. Ap̄loham kako kakoe ango sopo nul̄ko'manto An̄tu hwaho nom'ne wokijapmmo ul̄mentiso spono umentisofoho. Ap̄loham kako huno ole syaf̄ihu'mento, Ngko ntonte palokweno. Huno ose ko syaf̄isyonto kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uyonto umentisofoho.

<sup>9</sup> Oso hwaho hiso'no An̄tu kako ul̄mento, Ap̄loham kinonji j̄je imu so'njine'no hwaho sejapmnefoho. Ose ul̄mentiso sopo nowento nom'ne hwafe hwahopo hwap̄ife ango mol̄mentisofoho. Osopo Ap̄loham kakoe hwomu Aisak̄janji hofiyakwo Jekoupijanji humamentohofofoho. Hofiko kihn'nawo'nnyo hwafoho.

<sup>10</sup> Osopo nohumant̄fi An̄tuye huno mta'ni pone engo wamti'mokumo l̄mentiso so'nno hofiko hontohumamentohofofoho. Oso pone

engo hiso yokumpohn'nyo ponoho. Moi'wo  
mmo'nonehoho.

<sup>11</sup> Ap̄lohamiye ape Sola kako a'manesi  
mehomi mmo'nyo hwonjo imo'n̄mentiso  
sohonta An̄tu ul̄mento, Ngko hwomu  
wokijapmmo. Ose ulahon̄ngki Sola An̄tuye  
hungkuno ne'njo somo s̄meho hi'ntnnono  
uȳmentiso so'no An̄tu kako Solamo  
yokumpohn'nyo uyahon̄ngki Sola hwomu  
ma'mentisofoho.

<sup>12</sup> Oso'no Ap̄loham n̄ihu'no a'mane imo'nonto  
poyo wape'n̄monto mofone sopo kako  
a'amu pi'n̄ingo engo sofe homn̄ngkwohwō  
imo'n̄mentisofoho. Oseso Ap̄lohamiye  
imuso hof̄ko olo pa'nyofoho. Nakwo  
ahwomomo hntokwaliyo pi'n̄ingo engo  
uhwon̄wo'n̄ngkuhwone so'nji tafeponjo  
wosoho uhwon̄wo'n̄ngkuhwone oso pa'nyo  
imo'n̄menthwone'nwoho. Ap̄loham An̄tumo  
s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso hopaso nakwo  
An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uyalokuhwone  
hn̄nwi Ap̄lohamiye imu'nwoho. Oso  
wosoho so'nji hntokwaliyo so'nji a'amu atofo  
mal̄fitnnehofo. Oso pa'nyo imo'nalokuhwono.

<sup>13</sup> Oso a'amu An̄tumo s̄meho hi'ntnnono  
umotofoso nohumant̄fi pe'n̄mentohofofoho. I  
oso'no olo hwaho lopo nohumant̄fi yo'mayo  
An̄tu ul̄mentiso so'no s̄meho hi'ntnnono  
uyont̄fi nto ma'mentohofo hopa syaf̄syont̄fi  
s̄meho wopingo umo'n̄mentisofoho. Ole  
l̄mentohofi, Olo hwaho lopo sopo nakwoe  
hwap̄ngopo'maho. O'o, olopo we'enehwo  
wohumantanoho. Ose l̄mentohofofoho.

**14** Ose l̄imentohofo somne'no nakwo huno nayoohoho. Hof̄ko hof̄koe hwaho ne sopone'no wot̄pemant̄fe'no hontohumalofo.

**15** Hof̄ko oso ango ul̄ko'ma'mentohofo so'no asomo we-e'ne huno mosyaf̄hu'mmentohofofoho. U hof̄ko huno asomo we-e'ne syaf̄syont̄fijontentesi hof̄ko hon̄ingkano not̄pemaf̄kutnnesohilo.

**16** O'o, ose mal̄imentohofofoho. Hof̄ko nom'ne hwaho wonyoangkafo olo hwaho loponjomo yakolo'nnyo sopone'no hontohumamentohofofoho. Ahwomomne'no hontohumamentohofofoho. Oso'no hof̄ko An̄tumo ole ul̄imentohofi, K̄ko nakwoe An̄tuuhwosoho. Ose ulont̄feso An̄tu kako won̄mango mumn̄immentisofoho. O'o, kako hof̄ko'ne ango engoso nto esyohumentisofoho.

**17-18** An̄tu Ap̄lohammo ul̄imento, J̄je hwomu Aisak mta'ni imu pi'n̄ingo engo wokijapmmonnoho. Ose ko ulonto An̄tu kako Ap̄lohammo yamofo uloho'mentisofoho. Ap̄loham kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso so'no kakoe hwomu An̄tumne'no sojopo wofonjokisahumo lonto imentisofoho.

**19** Ose yonto kako huno ole syaf̄hu'mento, Nje hwomu poyo pe'n̄ingkuhwoso'no An̄tu kako apa'no songo ul̄ikafoso kako hoponoho. Ose syaf̄hu'mentiso so'no ole liwo'n̄ingkuhwoni, Ap̄loham kakoe hwomu poyo pe'n̄imentiso sohwo apa'no songo iwa'mentisofoho.

### *Aisak*

**20** Aisak kako An̄tuye hungkunomo s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso so'no kakoe hwomu

Jekoup̄'nji Isou oso hwa'umo yo'mayo t̄fi u'mayo'ne so'no aho ulonjimokumentisofoho.

### *Jekoup̄*

<sup>21</sup> Jekoup̄ kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso so'no kakoe s̄kuno poyo pe'nyoso moi'wo umo'n̄monto yahon̄ngki Jekoup̄ kako kakoe mnopo ijofas̄to ehumanto An̄tuye yofe ho'noma'mentisoso kako Jousep̄ye hwomu so-hwa'umo ulonjimokumentisofoho.

### *Jousep̄*

<sup>22</sup> Jousep̄ kako An̄tu ne'no s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso so'no kako t̄fo nepo poyo wape'n̄monto yonto kako a'amu Is̄lael somo ul̄mento, Sekwo hwaho Ijip nul̄ko'maf̄kuji nje yokinoso non̄motawekuji hwaho Kenan sopo fohō'nan̄humno. Ose ul̄mentisofoho.

### *Mouses*

<sup>23</sup> Mouses̄ye kan̄ngkwohwo'ya'u siko hwomu milongo ma'mentisiyo sohonta uhwon̄mentisiyoso hwomu wop̄ingo uhwononji hiyaso'mo hamno hufa'u s̄hune mokosyohumamentisiyefoho. Hwap̄ingoso ole, Hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo kako a'amu Is̄lael somo ole ul̄mento, Sekwo hwomu t̄pemaf̄kuji fonjahumno. Ose ko ul̄mentiso so'no siko An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳmentisiyoso so'no siko hwe engo Ijip mokosyohumayo sohwoe hungkuno somne'n̄no hwotoho feso'no iyoho mun̄mmentisofoho.

<sup>24-25</sup> Mouses̄ kako An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳmentiso so'no kako engo imo'nonto kako hwe engofe yofe mayoso ngkilaho lonto kako An̄tuye

a'amu Is̄lael so'nji tango ma'mentisofoho. Hwap̄ingoso ole, kako syaf̄ihu'mento, Nakwo olo hwaho lopo we'enehwo nohumehwasi poyo wope'nantanoho. Oso'no ngko hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe angomo we'enehwo nohumahm'mo yo'mayo yahino wonyo nje s̄imeho wop̄ingo n̄mokiyo'n̄e iyoso ngkilaho. O'o, ngko nje a'amu Is̄lael so'nji nohumahm'mo An̄tuye hungkunomo un̄ingkamo. Ose syaf̄isyonto

**26** ole so'no syaf̄ihu'mento, An̄tu uhwosopo'mentiso sohwo K̄lais oso humne'n̄o ngko tohino mayoso wop̄ingofoho. Yo'mayo ho'yango wokoso Ijip mta'angoso ngkilaho. Ose syaf̄ihu'mentisofoho. Hwap̄ingoso kako yo'mayo An̄tu wop̄ingo ulohofo'n̄e so'no syaf̄ihu'mentisofoho.

**27** Mouses An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono uȳimentiso so'no kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe s̄imeho tohino so'no iyoho munyo'njo yahon̄ingki hwaho Ijip ul̄ko'manto Mouses kako An̄tu'nji humayo so'no huno uyahon̄ingki yokumpohn'nyo ito'nonto ul̄ko'ma'mentisofoho. Kako asomo mapmmentisofoho.

**28** Mouses kako An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono uȳimentiso so'no kakoe a'amu Is̄lael somo ul̄mento, Sekwo yahu *sipsip* nofonj̄kuji hon̄yoso hoku'yo ponjo hwosaho somo f̄fulohopmno. Ose imentohofo so'no a'amu ahwomomjo sohwo kako Is̄lael sofe mehomis̄maso somo mofonjasiyō'njo yonto a'amu Ijip sofe mehomis̄maso somo fonjohumentisofoho.

*A'amu Is̄lael pi'n̄ingo engoso An̄itumo s̄imeho  
hi'ntnnono yokumpohn'nyo uȳimentohofoho.*

29 A'amu Is̄laeliso An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono uȳimentohofoho so'no hof̄ko mijo ayo Mijo Hon̄yo'nohinofoho \* liwo'n̄ingkohoho sopo noso'n̄ingkahon̄ngki nongkihnta'ni wako'mentohofoho. I osohonta a'amu Ijip sohwa in̄ingkawomentohofoho sohwamo hof̄ko mijo ajwo sopo nto wekahon̄ngkofi mijo asomo fokumo lohofonto oso a'amu sohwamo mijo m̄hulo'mentisofoho.

30-31 Ape hwa'nte Lehap ango Jelikou humamojos i kako An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono uȳimentiso so'no kako hwe hufa'u Is̄laelnta'ango tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentisofoho. A'amu Is̄laeliso An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono uȳimentohofoho so'no hof̄ko pone engo Jelikou sokilojo'njo sopo i'mofawentifi ku'moku'mofone'no yontan̄ngkofi sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u uyokolofahon̄ngki sokilojoso n̄ihu'nahone p̄wahu'mentisofoho. Nop̄wesyahon̄ngki a'amu Is̄laeliso hof̄ko a'amu Jelikou hopi'nono An̄ituye hungkunomo hwotoho hmmotofo somo fonjahumentohofoho. Osohonta Lehap kako hwe tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentiso so'no kako songo humamentono.

32 Nom'ne sohwamne'no wamt̄'mokumonntaho. U, Ngkiteyoun, Mpalak, Sam̄isoun, Jef̄ta, Ntefit, Samuel, a'amu An̄tu hungkuno uyahon̄ngki

---

\* 11:29: Ap. 7:36 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

l̄imotofo oso hwamne'no hungkuno sejo'neso s̄kuno hopo'maho.

<sup>33</sup> Oso a'amu huhwo sohwa hof̄iko An̄itumo s̄imeho hi'ntnnono umotofo so'no hof̄iko nom'ne hwafe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe itokuso'njo sohwamo uyakolo'mentohofofoho. Hof̄iko hof̄ikoe a'amu somo hofiyō mokosyohumant̄fi hon̄ingkano nto'no m̄hwat̄imentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwamo yo'mayo An̄itu wosejapmmo ul̄imentisoso ma'mentohofofoho. A'amu huhwo sohwa hof̄ikoe mangohwa hof̄ikimo aho nokent̄fi sikis̄wojo (*laiyoun*) toho lofone'ent̄fi siki s̄iwojo'njo somo uhumat̄'mentohofoso a'amumo toho malofe'ne An̄itu kako siki s̄iwojofe mangomo p̄ijwomokosyohumamentisofoho.

<sup>34</sup> A'amu An̄itumo in̄ingkamotofo somo hof̄ikoe mangohwa hwaho kengo mta'ango sohwa ut̄mant̄fi toho engo sij̄mentiso sopo uhumojahon̄ingkofi a'amu somo toho man̄imentisofoho. A'amu sohwa hof̄ikimo has̄mno'nji wofant̄fi imentohofoso muhm̄n̄imentisofoho. Hof̄iko po'n̄ifo nohumentan̄ingkofi An̄itu kakoe yokumpohn'nyo uȳimentisofoho. Uȳimentiso so'no hof̄iko hof̄ikoe mango sohwamo uyakolo'mentohofoso fonjofepmnaofomentohofofoho.

<sup>35</sup> A'amu pe'n̄imentohofoso apa'no songo l̄ikofahon̄ingkofi homna'wohija apa'no ut̄ma'mentohofofoho. A'amu fisō impe ito'nowahon̄ingkofi hof̄ikoe mango sohwa hof̄ikoe a'apahomo wonyo umokumentohofoso

hof̄ko poyo pe'nyo'ne imentohofofaho. Hof̄ko An̄tumo hohujo ikinjaopijoso hof̄koe mango sohwa ul̄ka'mant̄feho. Hof̄ko hof̄koe mango sohwafe hungkuno min̄ngkayo'njo uyant̄fitaho. O'o, hof̄ko pi'n̄mo mta'ni apa'no l̄kaf̄kuji songo humayoso womant̄feho.

**36** A'amu fehohnjo hof̄koe yahino wop̄ingo so'ne hof̄koe mango sohwa hof̄kimo sitofo ul̄mentohofofaho. Nom'ne sohwa hof̄koe hohujo sopo sohwo sonyo fongku'mentohofofaho. Nom'ne sohwamo impo'angomo ahwomo nano'nji intofahumentohofofaho.

**37** Hof̄koe mango sohwa a'amu fehohnjo somo sojo'nji fongku'mentohofofaho. Nom'ne somo yamofo n̄ihu'no wonyo uloho'mentohofofaho. Nom'ne somo hof̄ko iyo hntofe nomant̄fi hof̄koe a'apahopo hnto'mentohofoso hufa'u imo'n̄mentiso so'no poyo pe'n̄mentohofofaho. Nom'ne somo hof̄ko hos̄mno fahumentohofofaho. A'amu fehohnjo hof̄ko yo'mayoso umofonyo imentohofo so'no hof̄ko yahu *sipsipi'nji meme* paho so'nji hof̄koe hwapi'fe imo'nonto yo'mayo a'apahomne'nno umofonyo inyo so'nji emoyahon̄ngkofi mango sohwa tango uyont̄fi wonyo uloho'mentohofofaho.

**38** Oso'no hof̄ko ango ane pa'nyohwa hon̄ngkanont̄fi hof̄ko hwof̄ki'nyo, hwaho a'amu ane sopo, hwa'imomo, sokimomo humamotofofaho. Oso hwe moy'a'mi An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono umentohofo hiso hof̄ko a'amu hon̄ngkano wonyo'njo somo olo hwaho lopo humayoso nto'nohini'maho. O'o,

hof̄koe hon̄ngkano wop̄ngoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho.

<sup>39</sup> Oso hwe hwoya'mi hiso hof̄koe s̄meho hi'ntnnono uyoso'no An̄tu kako wop̄ingo kuyoho ko ul̄imentisoso yo'mayo An̄tu wosejapmmo ul̄imentisoso moma'mmentohofofoho.

<sup>40</sup> Hwap̄ngoso An̄tu kakoe a'amu ne'njo hopi'nonohinoso yo'mayo wonyoangkafo afa'no afa'no nomapitnne'ento hungkuno mtito'mentisofoho. Jisas mape sohonta oso a'amu humamotofo An̄tune'no s̄meho hi'ntnnono uyimotofoso hof̄ko nakumo s̄mo'mo monapopitnnehofo. O'o, hof̄ko nakumne'no hontohumalofo.

## 12

*Nakwoe Hwe Engo Jisas hon̄ngkano net̄hwawayo'ne sohune'no huno wosyofisyano.*

<sup>1</sup> Oso a'amu sis̄hwayo pa'nyoso An̄tumo s̄meho hi'ntnnono umotofoso hof̄ko s̄meho hi'ntnnono uyo'ne yahinoso nto net̄hwamentohofofoho. Hof̄koe hungkunoso upa'n̄wo'n̄ngkuhwono. Oso'no nakwo An̄tuye hon̄ngkanomo walokuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo wonyoso An̄tuye hon̄ngkano wop̄ngomo pījwonesyohumaso so'nji yo'mayo yahino nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumawo'n̄ngkiso so'nji n̄ihu'nahone noho'nosyihwasi s̄meho anga'nohino'nji oso syoho yokumpohn'nyo An̄tu nejopalokuso oso nto'no uyano.

<sup>2</sup> Ose ihwasi nakwo Jisas̄mo t̄mo anga'no hon̄ngkuhwasi kakimne'nohini huno

wosyof̄syano. Nakwo kakimo s̄imeho hi'ntnnono uyo kako hwap̄ingo hweho. S̄imeho hi'ntnnono uyo yahinoso kako n̄ihu'no yokumpohn'nyo imokone hweho. A'amu iyo hwojiyaf̄ku'nnyo sopo poyo pe'n̄imentohofoso yofe n̄ihu'no wonyo ma'mentohofofoho. I oso'no Jisas kako oso won̄mango engo unyoso'no mosyaf̄siyo'njo yonto kako po'n̄ifo mmo'n̄imentisofoho. O'o, hwap̄ingoso Jisas kako huno syaf̄ihu'mento, An̄itu nje s̄imeho wop̄ingo n̄imokonefoho. Oso'no syaf̄syonto Jisas kako s̄imeho hi'ntnnono An̄itumo uyonto nakumne'no tohino engo manto poyo pe'n̄imentisofoho. Oseso olahonta kako kan̄ingkwohwo An̄ituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

*An̄itu nakumo tango nejapososo nakumo wop̄ingo namokiyo'nefoho.*

<sup>3</sup> Jisas nakumne'no a'amu wonyo somo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Oso'no hof̄ko kakine'no mangohwa imo'nont̄fi n̄ihu'no wonyo uloho'mentohofofoho. Oso'no sekwo An̄ituye syohomne'no yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo oso tango Jisas ma'mentiso so'no f̄syaf̄hupmno. Oso'no syaf̄syikuji sekwoe syoho wop̄ingo somo nus̄kwaj̄kutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo in̄ngkakuji syoho ito'no fiȳmno.

<sup>4</sup> Sekwo yo'mayo hon̄ingkano wonyo somo monje yasiyo'neso syoho yokumpohn'nyo fiȳmno. A'amu fehohnjoso hof̄ko hon̄ingkano

wonyo so'ne nakwolaho liwo'n̄ngkohoho somo nomi a'amuso hof̄kimo fonjahumentohofohoh.

<sup>5</sup> Oso hungkuno An̄tu kakoe mehomí hn'n̄mo yokumpohn'nyo nasosofitofo'ne nal̄mentiso so'no in̄ingo laseyohoho. Olo hungkuno loso naloohoho.

Nje hwomu sohwosi, nakwoe Hwe Engo kako jīje hon̄ngkano nto'no efisopekuhwajiyo'ne, Wonyo yahino kilohof̄hwoso'no oso hungkuno homo somo k̄ko haloho pofo.

Oso hiso kilohof̄hwoso'no huno ole syaf̄syikutoho.

An̄tuye hon̄ngkanoso tango m̄kunimposo niyantofoho.

Ose syaf̄syohotoho.

<sup>6</sup> O'o, a'amu hopi'nono An̄tu nje mehomí kuyoho ul̄wo'n̄ngkiso somo, Hon̄ngkano wonyo n̄hu'no yohotoho ul̄wo'n̄ngkisofoho.

A'amu hiso hon̄ngkano wonyo ifijo'manji An̄tu kako yoka ul̄montonoho.

Ose nal̄mentisofoho.

<sup>7</sup> K̄ko An̄tuye hungkunomo t̄fi in̄ngkahiji tango ku'mahwoso'no k̄ko yokumpohn'nyo ne'no filohofo. Hwap̄ingoso An̄tu kako jīje hon̄ngkanomo efisopekuhwajalofoho. Ose kilohof̄hwoso'no k̄ko huno wakiyono. K̄ko kakoe mehomí hwosoho. Nan̄ngkwohwosa hof̄ko hof̄koe mehomí hn'n̄mo nakwoe hon̄ngkanomo efisopenehwaj̄wo'n̄ngkohofohoh.

<sup>8</sup> Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi hon̄ngkano wonyo'njo'nwoho. Oso'no An̄tu kako kakoe hon̄ngkanomne'no

nto'no wefisopenehwajono. An̄tu kako jīje hon̄ngkanomo nto'no momekuhwajiyo'manji k̄ko kakoe mehom̄i hwos̄i'maho. O'o, k̄ko s̄ikumehomi pa'nyo hwosoho.

**9** Nakwo nan̄ngkwohwosa hof̄iko nakwoe hon̄ngkano wonyomo mene-hwojahon̄ngkofi nakwo hof̄ikoe yofe ho'nomawo'n̄ngkuhwono. Oso'no An̄tu kako nakumo kakoe hon̄ngkanomne'no nto'no efisopenehwaj̄hwoso'no nakwo haloho pehwasi hon̄ngkano wop̄ingo'nohini uyano. Kako nakwoe huyo'mangomo mokosyohumawo'n̄ngkiso hweho. Oso'no nakwo enjwa'mo nohumehwasi nto'no wohumano.

**10** Hwahoponjo nan̄ngkwohwosa hof̄iko hof̄ikoe huno mta'ni olo hwaho lopo we'enehwo humayo'ne nakwoe hon̄ngkano nto'no mene-hwaj̄wo'n̄ngkohofofoho. I nan̄ngkwohwano An̄tu kako kakoe hon̄ngkanomne'no efisopenehwojahon̄ngki nakwo wop̄ingo imo'nalokuhwono. Ose nalohof̄ihwoso'no nakwo kako pa'nyo umo'nantanoho.

**11** A'amu nakwoe hon̄ngkanomo nto'no menehwaj̄kujo'no nakwo tango engo wot̄ipemantanoho. I oso'no nakwo wop̄ingo humayo'ne An̄tu kako nakwoe hon̄ngkano wonyomo somne'no menehwaj̄hwoso'no ne unto'n̄imontonoho. Oso ipisayo neso a'amu'nji s̄imeho pompengo ifisyamo'nyo'nefoho.

*Nakwo yokino ito'n̄ngkuhwasi  
yokumpohn'nyo wolohofano.*

**12** Ose selohe so'no sekwo An̄itumne'no yokumpohn'nyo filohopmno.

**13** Sekwoe hon̄ingkano nto'no m̄ihwaj̄ikuji a'amu s̄ife po'n̄ifo'njo sen̄ingkape sohwo kako mapiwas yonehoho. O'o, hano ito'no ihwosi s̄ife po'n̄ifoso yokumpohn'nyo umo'n̄imtonohoh.

**14** Sekwo sekwoe a'amu'nji pompenjiyo humayo'ne syoho yokumpohn'nyo fiȳimno. I sekwo hon̄ingkano wonyo hopi'nonohino fohoh'naopmno. Sekwo hon̄ingkano wonyo n̄ihu'no ane humayo so'no syoho yokumpohn'nyo fiȳimno. A'amu hon̄ingkano wonyo'njos o hof̄iko nakwoe Hwe Engo sohumu muhwon̄ifitnnefoho.

**15** An̄itu kako wopingo waselohoh'mo. Wosefo'ma'mo. Ose nal̄ihwoso'no a'amu fihwo kako nupa'n̄ingkuhwoso An̄itumo ole ulonoho. N̄ifo'mayoso peho'neto. Ngkilaho. Ose ulonoho. Oso'no sekwo An̄itumne'no yokumpohn'nyo lohof̄ikuji fo'ma'n̄imno. An̄itu kako nefo'mayoso nakwolaho ul̄ihwasi hofohofahn'no nakwoe s̄imeho wonyo wonamo'n̄imtonohoh. S̄imeho wonyo namo'n̄ingkuhwoso'no a'amu pi'n̄ingo engo somo tohino uyantanoho. A'amu s̄imeho wonyo'njo sohwo kako nom'ne a'amu somo hon̄ingkano wonyomo ipemotahwoso'no oso hwe huhwo sohumu An̄itu kako wonyo hwosoho ul̄imtonohoh.

**16** A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako a'mohufo ihwolohoh. A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako Isou An̄itumo hwotoho hmmentiso pa'nyo ihwolohoh. Isou kako mi-joho engo uyahon̄ingki kan̄ingkwohwo Aisak kakoe tis̄maso sohumu aho ulonjimokone so'no

Isou kako huno ole syaf̄ihu'mento, U kakoe syohofoho. Nje n̄ngkwahwo Jekoup kako womano. Ngko mijoho pe'nalokweno. Ose syaf̄isyonto Isou kakimo hwosopisyaf̄hwosi Jekoup̄mo aho ulonjimokone somjo wosopayo so'no ulahon̄ngki Jekoup kola'wehumo oso wopayoso mpe uloho'mentisofoho.

<sup>17</sup> Sekwo huno seyohoho. Tīfi no'mo Isou oso aho wontonj̄mokononto somjo hungkunoso aku woma'mo lonto yahon̄ngki kan̄ngkwohwo Aisak muȳmmentisofoho. O'o, Isou kako humotaho engo lonto oso wonyo imentiso somo wae yamo'nyoso hopo'maho.

*Nakwo hwof̄iki'nyo wonyoangkafo Saiyon sopo nto si'momalohwono.*

<sup>18-21</sup> An̄itu kako a'amu Is̄lael somo kakoe hungkuno hwof̄iki'nyo Sainai sopo uȳmentiso sohonta himo s̄ikwo'mnoso hwof̄iki'nyo hopo sopo ifeehu'mo yahumentisoso toho ahwomo mta'ango uhwonont̄fi ifofo engo yahon̄ngki hi ul̄kofahon̄ngki iyoho m̄ikun̄imposo un̄mentisofoho. Kounoho yoka ho'nonto mampaho ahwomo mta'ni ole ho'nimento, A'amu fihwo olo hwof̄iki'nyo loso kako aho pm'mokoso sohumo sekwo sojo'nji fonjahumno. A'amu'nohin̄'maho. O'o, yahu'nji hwof̄iki'nyo lopo hano weso sohumo fonjahumno. Ose ho'n̄ngkahon̄ngki a'amuso iyoho un̄ngkahon̄ngki hof̄ko Mouses̄mo ul̄mentohofi, Mouses k̄ko An̄itumo ole uso, Oso hungkuno tango m̄ikun̄imposo so'no nakwo iyoho nenalofoho. Nakwo olo

mampaho loso nupa'n̄ngkuhwaloho. Ose uso. Ose ulahon̄ngkofi Mouses ul̄mento, Ngko huhwo'ni yomo yonji iyoho nn̄ngkohoho. Ose ul̄mentisofoho.

<sup>22</sup> I sekwo soku hof̄ko ose uhwon̄mentohofo pa'nyoso sekwo muhwon̄mmentohofofo. O'o, sekwo hwof̄ki'nyo Saiyon An̄tu songo humaso sohwoe ahwomomjo ango engo Jelusalem osopo i'mofapmmalofo. Osopo a'amu ahwomomjo n̄ihu'no pi'n̄ingo engoso s̄imonyo yontan̄ngkofi i'mofapohofo.

<sup>23</sup> Osopo sekwo An̄tuye mehomí hopi'nono tis̄maso pa'nyo kuyoho. Sekwoe yofe An̄tu nto mt̄i'mokumentisoso ahwomomo weho. An̄tu a'amu hopi'nonohinofe hungkunomo ikwolofo'ne yano ulofiyó sohumo sekwo i'mofapohofo. A'amu An̄tumo s̄imeho hi'ntnnono uyont̄fi poyo pe'n̄imentohofo somo An̄tu kako Wop̄ingo kuyoho, ul̄mentiso osomo wop̄ingo ne nto imokumentisofoho. Oso a'amu hiso osopo humalofo.

<sup>24</sup> Jisas kako An̄tuye angopo ne'no siyo'ne hon̄ngkano songo kakoe hon̄yo'nji hwosampo'mentiso sohwo osohumo sekwo i'mofapohofo. Kakoe hon̄yo so'nji nakumo kako'nji mokojjwonahinyofoho. Oso'no Apel kakoe hon̄yo us̄ihuma'mentiso somo Jisas kakoe hon̄yoso hwofilo'nnyofoho.

*Nakwo An̄tuye mampaho somo haloho nto'no  
pehwasi i'waho nto'no uyano.*

<sup>25</sup> Sekwo nto'no f̄isyaf̄hupmno. Hohonta An̄tu Mouses̄mo hungkuno yokumpohn'nyo uyahon̄ngki a'amu Is̄lael̄so haloho

maposo'njo imentohofofoho. Oso'no hofikoe hon̄ngkano wonyo so'no tohino engo ma'mentohofofoho. Tohino homo somo hofiko tuyakolo'mmentohofofoho.

Oseso K̄lais ahwomomo humaso sohwo hungkuno yokumpohn'nyo nto nejapmmentisofoho. Oso hungkuno homo somo haloho maposo'njo ihwasi hohujo ikinjaofososo nakwo tohino engo mayo sohonta hiyaso nt̄'mte waneto. N̄ihu'no awonoho.

<sup>26</sup> Hohonta An̄tuye mampaho hwofiki'nyo Sainai sopo nta'ni ho'n̄ngkahon̄ngki hwaho hwomihwo imentisofoho. I oso'no ololahonta An̄tu ole nelalofi, S̄ikuno nom'nemo hwomihwo ihwosi hwaho n̄ihu'nahone wae yao'mnefoho. Hwaho'nohino'maho. O'o, ahwomo hi'nji wae imnefoho. Ose nelalofoho.

<sup>27</sup> Oso hungkuno hwomihwo ihwosi hwaho wae yao'mnefoho nelalofonjo hwap̄ngoso ole, yo'mayo yo'mayo An̄tu olo hwaho lopo mt̄'mokumentisoso hwomihwo ihwosi wae yonefoho. I yo'mayo An̄tu ngko nje angomo womokosyohumamo loso so'nohini ne'no nowentihwonefoho.

<sup>28</sup> Ose nalisoso'no nakwo s̄imonyo uyano. An̄tu nemokosyohumayo sopo moi'wo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowentihwoneponoho. Oso'no nakwo An̄tumo isamoyoka ulihwasi kakoe s̄imeho wopingo umo'nyo'ne so'no kakoe syoho hofiyo ulohofiyano. An̄tuye yofe ho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no iyoho wonanono.

<sup>29</sup> Hwap̄ngoso nakwoe An̄tu kako yo'mayo wonyo iyoso'no n̄ihu'no yokumpohn'nyo

nelalofi, Yo'mayo wonyoso n̄ihu'no ngkilaho.  
Ose nelalofoho.

## 13

*Nakwo An̄ituye temtitofo hn'nwi s̄imeho unano.*

<sup>1</sup> Nakwo An̄ituye a'amu ne hn'nwi nakwo s̄imeho ne'no un̄ingkuhwano.

<sup>2</sup> Olo hilo so'no in̄ingo mofe'eno. A'amu kengoso ango kengo'mta'ango se'mafikujo'no sekwo yo'mayo so'no hofikimo umokosyohumamno. A'amu fehohnjo ose iwo'n̄ingkohofoso hofiko a'amu ahwomomjo somo yofe m̄ihwofe'njo yontifi hofijo umokosyohumamentohofofoho.

<sup>3</sup> A'amu An̄ituye syohomne'no impo'angomo uhumati'mentohofo somne'no sekwo hitoho selofhwoso'no tango malokwofoso sekwo fisomapmno. A'amu fehohnjo An̄ituye yofe'ne osomo a'amu nom'neso wonyo ulohofikujo'no hofikoe a'apaho tohino umn̄ingkuhwoso'no sekwo tohino fisomapmno. Sekwo tohino loso afa'no wasemnono.

<sup>4</sup> Ape ma'nyo yahinoso wop̄ingofoho. I oso'no hwe sohwo kako kakoe ape'nji yahino wop̄ingo'honini uyanjiyoho. U a'amu fihwo oso yahino wop̄ingo somo mt̄ihupehwosi a'mohufo ihwosi u yo'mayo wonyo ihwosi kifosyoho ihwosi osohumo An̄itu kako tango uyonefoho.

<sup>5</sup> Sekwo hamniyoho engo so'no hi semo'nyo'eno. O'o, yo'mayo mokosyohumalofo so'no sekwoe s̄imeho wop̄ingo semo'n̄ingkuhwosi hoponoho fihnnimno. Hwap̄ingoso An̄itu ole nelalofi, Ngko sekumo

moses̄kwaj̄imnehono. Ngko sekumo ne'no sefo'malokweno. Ose nelalofoho.

<sup>6</sup> Oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'n̄ingkuhwasi nakwo anga'no anga'nohino hn'awi ole wolano.

Nje Hwe Engo An̄itu n̄ifo'mantofoho.

Ngko iyoho mimnehono.

A'amu hof̄ko yo'mayo ngkimo ntohopijo so'no ngko iyoho mannonehoho.

Ose wolano.

*An̄ituye hungkuno lonet̄hwamotofo sohwafe yahinomo t̄ifi un̄ingkuhwano.*

<sup>7</sup> Hwe engo sohwa An̄ituye hungkuno loset̄hwamotofo sohwamne'no in̄ingo mofe'eno. Hof̄koe humayoso ne into'n̄imojo so'no huno syaf̄syikuji hof̄koe yahino so'nji s̄imeho hi'n̄tnnono uyo so'ntnne t̄ifi finomokoho'nawopmno.

<sup>8</sup> Jisas K̄lais̄ye yahinoso hohontajo mta'angoso olohontajo'nji t̄ifi no'mjo'ntnneso ito'nohino iwo'n̄ingkiso hweho. Kako kakoe huno m̄ikwesyaf̄siyo'njo iwo'n̄ingkiso hweho.

<sup>9</sup> Oseso a'amu yahino kengo kengo'njosó sekwoe s̄imeho somo wonyo semakufitoho. Hof̄koe hungkunoso loset̄hwaf̄ikujoso sekumo yokino wesemano l̄kuji ifijoso sekwo An̄ituye hon̄ngkanomo nus̄kwaj̄ipitnnoho. An̄ituye hitohoso nakumo yokumpohn'nyo wososofitofonesyohumamtonoho. A'amu wosopayo so'no anga'no anga'nohino somo ulo'nyo nto'no feen̄imno. Ose l̄ifijoso sekwo haloho upekutoho. O'o, oso yahinoso a'amumo mufo'manehoho.

*An̄tuye s̄imeho wopingo umokiyo'ne yo'mayo uyofoho.*

10 Nakwo Jisas̄mo s̄imeho hi'ntnnono uȳwo'n̄ngkuhwone hn'nwi nakwoe wonyo wayo'ne kako poyo pe'n̄mentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hohontajo yahino somo in̄ngkawentifi hof̄koe wonyo wayo'ne yahu fonjokisasȳwo'n̄ngkohofo osomo Jisas kako mufo'manehoho. Hwapingooso Jisas hof̄koe wonyo n̄hu'nahone wae yafo'ne pe'n̄mentiso so'no hof̄ko s̄imeho hi'ntnnono muȳwo'n̄ngkiyohofofoho.

11 A'amufe wonyo wae syoho'njo hwe engo sohwa hof̄ko yahu fonjokisasyontifi yahu hon̄yo'nohini oso ango An̄tu humayoponoho mul̄mentohofo somo motahumentohofofoho. Hon̄yo loso a'amufe wonyo mpe-e'nefoho. Yahu yokino so'nji m̄kufo so'nji yo'mayoso ango mempo mongkikhnta'ni toho n̄wo'n̄ngkisofoho.

12 Oso pa'nyo Jisas kakoe a'amu ne imo'nyo'ne tohino engo ma'mentisofoho. Ango Jelusalem mempo hohnta'ni nope'nonto a'amufe wonyo wae n̄hu'nahone yao'mentisofoho.

13 Jisas ose imentiso so'ne nakwo hohontajo hon̄ngkano hungkuno somo ul̄ko'mehwasi Jisas̄mo t̄fi un̄ngkuhwano. A'amu kakimo wonyo uloho'mentohofo pa'nyoso woneloho-fantifeho.

14 Nakwo huno ole nayohoho. Olo hwaho lopo nakwoe hwapingo'maho. O'o, nakwo ahwomomjo ant̄me nom'ne songo ne'no humayo'ne so'no hontohumalohwono.

15 Nakwo K̄lais̄ye a'amu'nwoho

liwo'n̄ngkuhwon̄'ni nakwoe yahino ole, s̄kuno huhwo huhwi engolopohamo nakwo An̄tuye yofe ho'nomawo'n̄ngkuhwono. Yo'mayo ne'maso so'no nakwo An̄tumo isamoyoka'nohini ul̄wo'n̄ngkuhwone'nwoho.

**16** A'amu nom'ne somo wop̄ingo ulohofontani fo'ma'n̄wo'n̄ngkuhwono. An̄tuye yofe ho'nomayo'ne'nji a'amumo ufo'mayo'ne oso'ntnne'no yo'mayo yahino nakwoe s̄meho umo liwo'n̄ngkiso somo monje wesyano. Oso yahino hufa'u sofa'u An̄tumne'no yaso'manji An̄tu s̄meho wop̄ingo umok̄imontonoho.

**17** A'amu yofe engo'njo An̄tuye hungkuno loset̄hwalokwofo sohwa hof̄ko sekwoe huyo'mango fo'mayo'ne syoho yalokwofo. Oso'no sekwo hof̄koe hungkunomo haloho popmno. Hof̄kimo enjwa'mo hofiyosyohumamno. Hwangku yo'mayo syoho yalokwofo so'no An̄tu hof̄kimo ulohon̄ngkahon̄ngkuhwosi hof̄ko syoho loso'no ulant̄feho. Sekwo hof̄koe hungkunomo hofiyoint̄ngkayo so'no u ito'no min̄ngkayo so'no ulant̄feho. Oso'no syoho loso hi semo'n̄ngkahon̄ngki yalokwofo. Sekwo haloho pekujo'no hof̄ko s̄meho tango muyonehoho. O'o, s̄meho wop̄ingo'njo hof̄koe syohoso uyant̄feho. U, hof̄ko s̄meho tango uyo so'manji pipi sefo'mapitnnehofo.

### *An̄tu nakumo nefo'mayo'ne jomo ulano.*

**18** Nakwo ole syof̄syalokuhwono. An̄tu nakwoe s̄mehomo nahononteso wop̄ingo nehonalofoho. Nakwo kakoe hon̄ngkano

wop̄ingo somo engolopohamo nto'no un̄ingkohwantane'no ȳhwono. Oso'no sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ul̄imno.

**19** I olo so'nji Mpohumo jomo ul̄imno. Ngko sekuyepono asomo komo'no se'ma'mne'no jomo ul̄imno.

**20** Nakwoe Hwe Engo Jisas kako nope'n̄ingkahon̄ingki An̄itu apa'no songo ul̄ika'mentisofoho. Jisas kako nakwo An̄itu'nji n̄ihu'nahone mekojijwonasiyo'ne kakoe hon̄yo us̄humanto pe'n̄imentiso so'no olahonta kako nakwo kakoe yahu *sipsip* hn̄n̄imo nemokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho.

**21** Oso'no ngko sekumne'no An̄itumo ole ulalokweno. An̄itu kako s̄imeho pompenjiyo umokiyo'ne hwap̄ngo sohwo kako yo'mayo wop̄ingo wosejapmmo l̄ihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo oso hiso nomaf̄kuji An̄itu sekwo yo'mayo ifitnne'eno lososo hofiyu uyant̄feho. Oso'nji nom'neso ole jomo ulalokweno. An̄ituye s̄imeho wop̄ingo umokiyo'ne kako Jisas K̄laisiye yokumpohn'nyo'nji sekwoe s̄imehomo syoho yokumpohn'nyo waseloho'montonoho. Oseso kakoe yofe noho'noma'n̄ngkuhwasi kakoe yofe engoso engolopohamo ne'no nowent̄hwonefoho. Nehopeho.

### *Hungkuno ae'uyofoho.*

**22** U nje a'amufo, olo hungkuno mt̄i'mokalokwe loso t̄ifofoho. Oso'no sekwo haloho nto'no popmno. A'amu sekumo atofo loset̄hwentan̄ngkuji sekwo t̄mo saho

ikutoho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesosofitofo'nefoho.

<sup>23</sup> Nom'ne hungkuno sekwo upa'nimno. Nen̄ngkwa'wehwo Timouti osohumo hofiko impo'ango mta'ni nto isihutofoma'malofofoho. Kako ngkiyepo we'enepi poso'manji ngko'nji wose'mantayoho.

<sup>24</sup> Sekwoe hwe engo sohwanji a'amu hopi'nono An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uyalokwofo so'njimo ole ulimno. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono. A'amu oso hwaho Itali lopo An̄tumo s̄meho hi'ntnnono uȳwo'n̄ngkohofoso sekumne'no selalokwofo. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono.

<sup>25</sup> An̄tuye hitohoso sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo wasewo'mtonoho. Hungkuno osohopeho.

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho  
The New Testament and Genesis in the Safeyoka  
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea  
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka  
long Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3